

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882.   Andra Kammaren.   N:o 39.

Fredagen den 21 April.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 13 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs Herr *A. Hedins* i Kammarens senaste sammanträde bordlagda motion, N:o 121, om ändring af förordningen den 6 augusti 1881 angående förbud mot lotterier.

*Angående
remiss af
motion.*

Herr Talmannen hemställde, huruvida Kammaren behagade, på sätt motionären i motionen begärt, hänvisa densamma till behandling af Tillfälliga Utskottet N:o 2.

Friherre Nordenskiöld yttrade: Det är en regel, som iakttages af de flesta representativa församlingar i utlandet, att, om ett förslag väckes och Kammaren med anledning deraf nedsätter en komité, eller hvad vi kalla ett Utskott, så inväljes förslagsställaren alltid till ledamot af denna komité, äfven om han hör till minoriteten i Kam-maren. Denna sed har äfven i viss mån iakttagits hos oss, såvidt vår egendomliga arbetsordning det medgifvit. För 12 år sedan, då jag också hade äran vara ledamot af denna Kammare, fästades åtminstone afseende derpå vid tillsättandet af Tillfälliga Utskott. Jag tror, att detta är en god sed; och då så är förhållandet, synes mig, att vi böra remittera motionen icke till Tillfälliga Utskottet N:o 2 utan till Tillfälliga Utskottet N:o 1, af hvilket motionären är ledamot. Jag gör denna hemställan så mycket hellre som enhvar af Kammarens ledamöter känner till, huru väl genomtänkta de förslag äro, hvilka af denne motionär framläggas, och huru omsorgsfullt det nödiga materialet insamlats till frågans belysning och utredning. Det vore verkligen skada, om allt det arbete, han redan nedlagt på sin motion, icke vid utarbetandet af betänkandet öfver densamma inom Utskottet skulle komma till gagn.

Angående
remiss af
motion.
(Forts.)

Jag föreslår därför att nu föreliggande motion måtte remitteras till Andra Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1.

Herr Hedin: Jag vill icke underkänna de skäl för sin åsigt Herr Friherre Nordenskiöld uttalat, men jag skall be att få någon betänketid med att utlåta mig om frågan i allmänhet. Vid detta speciella fall åter anhåller jag att få vädja till ordföranden i Kammarens Andra Tillfälliga Utskott och hoppas på hans barmhertighet, att han, så vidt på honom beror, forskonar mig från att få frågan till behandling i det Utskott, hvars ordförande jag har äran vara, ty det strider mot alla regler för opartiskhet, att jag sjelf möjligen skall komma att skriva utlåtande öfver min egen motion; och hoppas jag att äfven Kammaren skall behjerta det skäl för min anhållan, som jag nu påvisat.

Friherre Nordenskiöld: Enligt gällande arbetsordning är ordföranden i ett Tillfälligt Utskott icke skyldig att skriva utlåtanden öfver de motioner, som der förekomma till behandling, utan motionerna utdelas vanligen bland Utskottets olika ledamöter, hvilka också få utarbета utlåtandena öfver motionerna, och ett dylikt förfarande kan ju tillämpas äfven i detta fall. Så har t. ex. förfarits i det Utskott jag tillhör, och der jag har äran att vara ordförande, med den af mig väckta motion, hvilken vi debatterade här i Kammaren för några dagar sedan; Utskottets utlåtande öfver motionen var icke utarbetadt af ordföranden, utan af vice ordföranden.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till Friherre Nordenskiölds förslag, att motionen skulle hänvisas till Tillfälliga Utskottet N:o 1. Votering blef emellertid begärd, i anledning hvaraf följande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som vill, att Herr A. Hedins förevarande motion, N:o 121, skall till behandling af Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1 hänvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren remitterat ifrågavarande motion till sitt Tillfälliga Utskott N:o 2.

Omröstning företogs och visade 73 ja mot 59 nej; hvadan Kammaren beslutit i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:
Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 37, 38, 39 och 40;
Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 38, 39, 40, 41 och 42, Memorial
N:o 43 samt Utlåtanden N:is 44, 45, 46, 47 och 48;
Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5 (i
samlingen N:o 10); och
Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6 (i
samlingen N:o 11).

§ 4.

Till bordläggning anmäldes Banko-Utskottets Memorial:
N:o 9, i fråga om ändringar och tillägg i gällande aflöningsstat
för Riksbanken; och
N:o 10, i anledning af Riksbanken tillskyndad förlust genom ut-
tag å en kreditivhafvares kassakreditiv emot företedd förfalskad vaxel.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för
nästa sammanträde.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag; och åtskildes derefter Kammarrens
ledamöter kl. 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Lördagen den 22 April.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr Statsrådet m. m. *F. L. S. Hederstierna* aflemnade en Kongl.
proposition till Riksdagen, angående beviljande af anslag för istånd-
sättande af vågbrytaren och den yttre hamnarmen vid Visby hamn.
Herr Talmannen mottog denna nådiga proposition med förklaring
att Kammarren skulle egna densamma grundlagsenlig behandling.

§ 2.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 15 innevarande månad förda protokoll.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången Banko-Utskottets Memorial N:is 9 och 10.

§ 4.

Om ändring i bestämmelserna angående tiden för uppbörd af kronoutskylder.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlatande N:o 37, i anledning af väckt motion om ändring i bestämmelserna om tiden för uppbörd af kronoutskylder och deras redovisning.

I sin motion N:o 11 hade ledamoten af Andra Kammaren Herr *Anders Bengtsson*, med hvilken flere af Kammarens ledamöter instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta:

1:o) att uppbördsstämman för kronoutskylder skulle hållas i Mars månad i stället för Februari; och

2:o) att i följd deraf redovisningstiden för nämnda utskylder skulle framflyttas från den 15 Maj till den 15 Juni.

Utskottet hade, beträffande nämnda motion, hemställt, att densamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Motionären Herr *And. Bengtsson* yttrade: Stats-Utskottet har afstyrkt motionen hufvudsakligen på den grund att gällande lag föreskrifver, att vederbörande länsstyrelser ega förordna om uppbördsstämornas hållande på någon lämplig tid inom Januari, Februari eller Mars, hvarje år, eller, der särskilda omständigheter någon gång kunde gifva anledning till längre anstånd, sist inom medlet af April månad.

Hvad anståndet med betalande af kronoutskylderna till i April månad beträffar, så är detta efter mitt förmenande endast en undantagslag, som icke kan tillämpas eller bifallas utan rätt talande skäl. Har motionen kunnat bifallas på så sätt, att uppbördsstämmor för kronoutskylder icke blifvit utsatta tidigare än den 1 Mars, skulle detta hafva blifvit en stor fördel för de skattdragande, och jag tror att staten ej förlorat på, om en del af nämnda utskylder kommit in något senare. Genom en sådan bestämmelse torde en annan del, som annars kommer att uppföras i restlängd, kommit in så mycket förr. Men då jag icke har någon förhoppning om att förslaget vinner Riksdagens bifall, skall jag icke göra något yrkande.

Herr *O. B. Olsson*: Herr Talman! Mine Herrar! Då den siste talaren icke gjorde något yrkande, skall jag endast be att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 5.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 38, i anledning af väckt motion om eftergift af kronans rätt till danaarf efter Ulrika och Hedvig Tillman.

*Angående
eftergift af
kronans rätt
till danaarf
efter U. och
H. Tillman.*

Med förmälan att inom Eksjö landsförsamling alltsedan år 1808 förvaltades ett förmynderskap för mamsellerna Ulrika och Hedvig Tillman, hvilkas födelseort vore okänd, samt att, oaktadt de redan år 1860 genom annonser i Post- och Inrikes tidningar blifvit efterlysta, underrättelser icke på något sätt kunnat om dem erhållas, hade Herr *Samuel Johnson* i sin inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 32, hemställt, att, då mamsellerna Tillman med säkerhet kunde antagas vara döda och de för deras räkning förvaltade förmyndaremedel, uppgående till omkring 3,200 kronor, alltså vore att anse såsom danaarf, Riksdagen måtte för sin del medgifva, att detta danaarf finge tillfalla Eksjö landsförsamling för att användas till kyrkans reparation och tillbyggnad.

Utskottet hade tillstyrkt, att ifrågavarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Efter uppläsning af denna Utskottets hemställan anförde

Herr Sam. Johnson: Herr Talman! Mine Herrar! Angående denna fråga har Utskottet ansett, att den ej vore tillräckligt utredd för att Utskottet skulle kunna yttra sig om densamma. Jag vill icke heller bestrida Utskottets påstående härvidlag. Men att få en ordentlig utredning i denna sak torde vara nära nog en absolut omöjlighet, i anseende dertill att kyrkoböckerna i Eksjö såväl stads- som landsförsamling äro borta; de försvunno sannolikt vid branden för 25 år sedan. Det finnes således ingen den ringaste underrättelse om frökarna Tillmans vare sig födelseort eller flyttningsort, eller hvart de begifvit sig, då de flyttade från Eksjö. Under sådana förhållanden är det sannolikt ej gerna möjligt att utreda, hvart de tagit vägen. Men att de äro med döden afgångna, derom torde man kunna vara fullkomligt förvissad efter en så lång följd af år, då förmyndareshapet förvaltats ända sedan år 1808 till närvarande tid och fortfarande förvaltas. År 1860 infördes också i Post- och Inrikes Tidningar en kungörelse och dessa exemplar af tidningen hafva åtföljt till Utskottet för att visa att inga arfvingar gjort några anspråk på arvet. Under sådana förhållanden kunde man väl vara fullt öfvertygad om, att ingen annan eger rätt till ifrågavarande arf, utan att det är ett så kalladt danaarf, och på den grund har Eksjö landsförsamling begärt att få komma i åtnjutande af detsamma. Denna församling har nu en större reparation för sin kyrkas förbättrande och till det ändamålet önskar den få använda dessa medel. Församlingen har äfven i kyrkostämmoprotokoll, hvilket också medföljt handlingarne till Utskottet, ingått på det vilkor att, i händelse någon eller några rättsinnehafvare skulle

Angående
 eftergift af
 kronans rätt
 till danaarf
 efter U. och
 H. Tillman.
 (Forts.)

anmäla sig, församlingen då är villig att återlemna medlen till dessa rättsinnehafvare. Då så är, tycker jag för min enskilda del åtminstone att Utskottet borde hafva tillstyrkt, att församlingen måtte få förvalta dessa medel. Säkerheten för rättsinnehafvarne, om sådana finnas, skulle vara betydligt större, då en hel församling förvaltar dem än en enskild person, som nu under så lång följd af år gjort det. På denna grund och på grund af hvad jag redan upplyst ber jag få anhålla att frågan måtte återremitteras till Stats-Utskottet, på det att det måtte inkomma med nytt utlåtande i den rigtning jag antydt.

Herr O. B. Olsson: Herr Talman! Mine Herrar! Motionären har fullkomligt rätt i hvad han yttrade att frågan är alltför litet utredd, ty det är den verkliga. Först och främst har man icke kommit till någon erfarenhet, huruvida de ifrågavarande mamsellerna Tillman äro döda eller icke, och så länge man det ej gjort, är det, enligt min tanke, nära nog en orimlighet att förklara de för deras räkning förvaltade förmyndaremedel såsom danaarf. Dessutom är det ej utredt, huruvida dessa mamseller Tillman hafva några arfvingar eller icke. Det är väl sant att 1860 i Post- och Inrikes Tidningar stått en annons, der mamsellerna Tillmans möjliga arfvingar blifvit efterlysta, men denna annons inkom ej på den grund, som 1854 års författning föreskrifver, nemligen att domaren skall draga försorg om att publicera sådant. Men det kunde han endast hafva gjort, i fall det varit känt att de ifrågavarande personerna voro döda. Detta var emellertid icke känt då och är det ej heller i närvarande stund. Jag vill tillägga att, äfven om här vore ett danaarf, jag ej vet på hvad grund Eksjö landsförsamling skulle vara berättigad att komma i åtnjutande af detsamma. Församlingen har icke haft något besvär med dessa personer, ja, vet icke en gång, om de äro födda inom Eksjö landsförsamling, der de mycket kort tid lära hafva vistats. Det enda, som församlingen vill tillräkna sig såsom förtjenst, är, att medlen inom församlingen förvaltats såsom förmyndaremedel, men jag hemställer, om detta i ringaste mån kan berättiga Eksjö landsförsamling att till reparation af sin kyrka få tillgodoräkna sig dessa medel. Äfven om det vore styrkt, att medlen vore att anse såsom danaarf, vore alltså församlingens anspråk obilligt, men nu är, som förut är nämndt, denna förutsättning ingalunda styrkt, och dermed förfaller ju hela anspråket. För min del yrkar jag alltså bifall till Utskottets hemställan.

Herr Nils Petersson: Jag tror icke, att någon lång öfverläggning i denna fråga är af behovet påkallad, ty det är ju alldeles gifvet, att, då icke ens är visadt, att personerna i fråga äro döda och att medlen förklarats för danaarf, Utskottet, om frågan återremitterades, omöjligen kunde göra något åt densamma. Då en återremiss sålunda är fullkomligt olämplig, förenar jag mig med den föregående talaren i hans yrkande om bifall till Utskottets hemställan.

Öfverläggningen var slutad. Sedan propositioner gifvits enligt de yrkanden, som förekommit, biföll Kammarerna Utskottets hemställan.

§ 6.

Föredrogos och biföllos, hvar för sig, Stats-Utskottets Utlåtanden: N:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående öfverlåtande till Stockholms stad af vissa dels kronan, dels Riksgäldskontoret tillhöriga tomtdelar utmed Riddarholmskanalen mot vederlag till kronan af annan, för sammanbindningsbanan genom Stockholm använd, staden tillhörig mark; och

N:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående öfverlåtelse på Ingelstads och Jerrestads härads tings- och fånghusbyggnadsskyldige invånare af eganderätten till kronogatehuset N:o 16 Hammenhög.

§ 7.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 38, i anledning af Riksdagens Justitieombudsmans hemställan om förändrad lydelse af 23 § Inteckningsförordningen.

Om ändring af § 23 Inteckningsförordningen.

Uti sin till innevarande års Riksdag afgifna embetsberättelse hade Justitieombudsmannen föreslagit följande förändrade lydelse af berörda paragraf:

“§ 23. Är fast egendom efter utmätning såld å offentlig auktion eller under konkurs, i den ordning Konkurslagen bestämmer, och vill ny egare få egendomen frigjord från inteckning för fordran, *hvarmed den är belastad*; vare han dertill efter erhållen lagfart berättigad, ändå att han ej kan i hufvudskrift förete inteckningshandling. Vill han af sådan rätt sig begagna, gifve å landet till domaren och i stad till Rätten in bevis om de inteckningar, som vid egendomens försäljning deri funnos, så ock handling, som visar köpeskillings fördelning borgenärerna emellan, samt intyg att denna fördelning blifvit af dem godkänd eller vunnit laga kraft. Domaren eller Rätten skall derefter medelst kallelse, hvilken genom sökandens försorg bör införas tre gånger i allmänna tidningarna, minst fjorton dagar mellan hvarje gång, förelägga inteckningshafvare, som *antingen alldeles icke eller endast till en del* fått sin fordran ur köpeskillingen gulden, att, om han mot inteckningens dödande har något att påminna, sådant hos Rätten anmäla, å landet sist på första rättegångsdagen af det ting, som infaller näst efter två månader, och i stad inom två månader från sista kungörelsedagen. Göres ej påminnelse inom den utsatta tiden, eller ogillar Rätten påminnelse, som blifvit gjord; varde inteckningen dödad.”

Utskottet hade på anförda skäl hemställt, att Justitieombudsmannens förevarande förslag icke måtte af Riksdagen bifallas.

Mot denna hemställan var reservation inom Utskottet anmäld af Herr *Åbergsson*, med hvilken Herrar *Widmark*, *Samzelius*, *Levin*, *And. Persson*, *Ekenman* och *Smedberg* instämt, och som tillstyrkt, det Riksdagen måtte för sin del besluta,

Om ändring
af § 23 In-
tecknings-
förordnin-
gen.
(Forts.)

att 23 § i Kongl. Förordningen angående inteckning i fast egen-
dom den 16 Juni 1875 skulle erhålla följande förändrade lydelse:

(Nuvarande lydelse).

Är fast egendom efter utmätning såld å offentlig auktion eller under konkurs i den ordning konkurslagen bestämmer, och vill ny egare få egendomen frigjord från inteckning för fordran, som *icke* kunnat af köpeskillingen gäldas; vare han dertill efter erhållen lagfart berättigad, ändå att han ej kan i hufvudskrift förete inteckningshandlingen. Vill han af sådan rätt sig begagna, gifve å landet till domaren och i stad till Rätten in bevis om de inteckningar, som vid egendomens försäljning deri funnos, så ock handling, som visar köpeskillings fördelning borgenärerna emellan, samt intyg att denna fördelning blifvit af dem godkänd eller vunnit laga kraft. Domaren eller Rätten skall derefter medelst kallelse, hvilken genom sökandens försorg bör införas tre gånger i allmänna tidningarna minst fjorton dagar mellan hvarje gång, förelägga inteckningshafvare, som *ej fått sin fordran* ur köpeskillingen gulden, att, om han mot inteckningens dödande har något att påminna, sådant hos Rätten anmäla å landet sist på första rättegångsdagen af det ting, som infaller näst efter två månader, och i stad inom två månader från sista kungörelsedagen. Göres ej påminnelse inom den utsatta tiden, eller ogillar Rätten påminnelse, som blifvit gjord; *varde inteckningen dödad för hvad af köpeskillingen ej kunnat gäldas.*

(Föreslagen lydelse).

Är — — — — —

antingen alldeles icke eller endast till någon del. — — —

hvilkens fordran antingen alldeles icke eller endast till någon del blifvit — —

varde inteckningen dödad.

Rörande detta ärende yttrade reservanten

Herr Abergsson: Jag tager mig friheten att yrka bifall till den

af mig mot detta betänkande afgifna reservation, i hvilken flere af Utskottets ledamöter instämt.

Såsom herrarne se, är här fråga om, huru en person, som köpt en fast egendom på exekutiv auktion, skall bära sig åt för att få de i egendomen varande in-teckningarne dödade. Naturligt är, att de personer, som få full betalning ur köpeskillingen, dervid lemna från sig in-teckningarne, innan de få lyfta liqviden, hvarigenom i första hand exekutorn och i andra den nye egaren kommer i besittning af dessa in-teckningar och kan låta döda dem i den ordning in-teckningslagen stadgar eller genom in-teckningshandlingarnes företeende inför rätten. Deremot har lagstiftaren förutsett, att det ofta skall möta stora svårigheter för den nye egaren att komma i besittning af de in-teckningar, till hvilkas gäldande köpeskillingen icke förslår. Den in-teckningshafvare, som icke får betalning ur köpeskillingen, har icke det minsta intresse att lemna in-teckningen från sig, utan han behåller den och möjligen rifver sönder den. Den nye egaren kan således icke genom en sådan in-tecknings företeende inför rätten få densamma dödad, och lagen har därför anvisat den nye egaren för detta fall en särskild utväg att, utan in-teckningshandlingens företeende, få in-teckningen dödad. Detta sker genom s. k. ediktalstämning d. v. s. en stämning, som icke ställes in-teckningshafvaren i handom, utan kungöres genom anons i Post- och Inrikes Tidningar, hvarigenom in-teckningshafvaren förelägges att komma till rätten och utlåta sig, buruvida han har något att erinra mot in-teckningens dödande, hvarefter dödandet verkställes, utan att in-teckningshandlingen företes och således utan att bevis om dödandet påtecknas handlingen. Detta är nu klara saker, som alla känna, men jag har ansett mig böra inleda mitt yttrande med en erinran derom.

Då uppstår den frågan: huru går det, när en person innehar en in-teckning, som till en del gäldas af köpeskillingen, men hvars återstående del icke kan ur köpeskillingen utgå? Om en person t. ex. har en in-teckning på 6,000 kronor och köpeskillingen för fastigheten räcker så långt, att han får betaldt 4,000 kronor, men återstående 2,000 kronor icke kunna ur köpeskillingen gäldas, frågas, huru skall den nye egaren bära sig åt för att få in-teckningen dödad? Han vill hafva hela in-teckningen på 6,000 kronor dödad, men huru skall han bära sig åt för att få det? Derpå svarar den nya in-teckningslagen af år 1875, att den nye egaren kan få in-teckningen dödad genom ediktalstämning i allmänna tidningarna, men han får den dödad endast för det belopp, som icke kunnat ur köpeskillingen för den in-tecknade egendomen gäldas, eller för de 2,000 kronorna, och han får se sig om, huru han kan få de återstående 4,000 kronorna dödade. Den nye egaren är ofta lika angelägen att få den del af in-teckningen, som blifvit gulden, dödad, som att få den andra delen dödad, men lagen ger honom ingen anvisning, huru han i sådant fall skall bära sig åt. Utskottet har visserligen antydtt, att den nye egaren kunde genom att stämma in-teckningshafvaren till domstol få domstolen att ålägga in-teckningshafvaren att öfverlemna in-teckningshandlingen till sig, för att han må komma i tillfälle att låta döda in-teckningen, men

Om ändring af § 23 In-tecknings-förordningen.
(Forts.)

Om ändring
af § 23 In-
tecknings-
förordnin-
gen.
(Forts.)

då skulle det kuriösa förhållandet inträffa, att den nye egaren skulle behöfva stämma i vanlig ordning för att få dödade de 4,000 kronorna, men genom en ediktalstämmning i allmänna tidningarna för att få de 2,000 kronorna dödade, och detta synes mig vara något orimligt eller åtminstone ytterst opraktiskt. Mitt förslag går derföre ut på att återgå till det stadgande, som gälde genom 1823 års förordning, så att, när en ediktalstämmning var utfärdad och inteckningsinnehafvaren fått tillfälle att yttra sig, domstolen skulle kunna döda inteckningens *hela* belopp. Det synes mig vara en rimlig begäran, att den nye egaren icke skall behöfva underkasta sig sådana omgångar med särskild stämning för att få dödadt äfven det belopp af inteckningen, som kunnat ur köpeskillingen gäldas. 1875 års inteckningsförordning håller strängt på den skilnaden om inteckningshafvaren får betaldt eller ej. När inteckningshafvaren icke får sin inteckning gulden, kan densamma dödas genom en ediktalstämmning, men har han fått den betald, måste inteckningen för att kunna dödas företes för Rätten. Men detta bör icke bero på en sådan omständighet, ty, enligt hvad jag i motiven till min reservation framhållit, är det en särskild chance för den nye egaren att kunna komma i besittning af papperet, och denna utsigt är i detta fall lika ringa som utsigten att kunna komma i besittning af de inteckningar, som komma efteråt.

Man har sagt, att det är farligt att döda en inteckning, om densamma icke företes inför Rätten och bevis om dödandet påtecknas. Men denna fara finnes ju äfven för de inteckningar, som komma efter den ifrågavarande, för hvilken således ingen betalning alls utgått ur köpeskillingen, och som kunna dödas utan att behöfva företes, och jag påstår, att den inteckning, som till en del blifvit gulden, medför mindre fara än de andra, ty på den har alltid exekutor gjort anteckning om att en del af densamma är gulden, så att hvem som helst, som får den i sin hand, kan se att en afbetalning skett, och dermed får han äfven en notis om att en exekutiv åtgärd varit för handen. Det är således mindre fara för den, som får en sådan inteckning, än för den, som af möjligen bedrägliga personer får en inteckning, hvar på icke synes att den är dödad eller betald.

Då jag emellertid till Utskottet slutligen afgaf min reservation, var det flere af Utskottets medlemmar, som enskildt till mig yttrade den åsigten, att de gerna skulle biträdt reservationen, om Utskottets beslut icke redan blifvit fattadt i en annan rigtning. Jag vet bestämdt, att åtminstone en ledamot lät påverka sig af de skäl, som vid första behandlingen af ärendet inom Utskottet anfördes. Då var man inom Utskottet ense om: att en god domare är bättre än en god lag och att en god domare borde förstå, att, då lagen säger att genom en ediktalstämmning må dödas det belopp af inteckningen, som icke blifver guld, man må döda äfven den del, som verkligt blifvit gulden, hvilket således skulle betyda, att icke någon lagstiftning i denna sak behöfdes. Jag protesterade redan då mot en sådan åsigt och lyckades äfven, sedan saken något mognat, öfvertyga Utskottet om, att en sådan lagtolkning icke numera var tillåten. Deremot hade domaren förut enligt 1823 års förordning haft fria händer att döda

hela beloppet och hvarje klok domare iakttog då det förfarandet att döda hela beloppet, och någon olägenhet deraf har jag för min del icke försport. Jag anser således, att lagen genom 1875 års förordning blifvit försämrad, och anhåller därför om bifall till min reservation, som innefattar i viss mån en återgång till 1823 års förordning, och som går derpå ut, att, när en inteckning till en del blifvit af köpeskillingen för en efter utmätning såld fast egendom gulden, innehafvaren af egendomen skall kunna få hela inteckningen dödad utan att förete sjelfva inteckningshandlingen.

Om ändring af § 23 Inteckningsförordningen.
(Forts.)

Herr Talman, jag anhåller om proposition å bifall till den reservation, som af mig och flera andra utskottsledamöter blifvit afgifven.

Herr Jöns Persson instämde med Herr Åbergsson.

Herr P. Larsson i Fohle: I denna fråga instämmer jag i den åsigt reservanterna uttalat. Det är alldeles nödvändigt att en förklaring af ifrågavarande paragraf i inteckningslagen kommer att ske. Jag har i detta fall en enskild erfarenhet af att den nuvarande föreskriften för inteckningars dödande icke är lämplig. Jag köpte nemligen en fastighet på konkursauktion, hvilken egendom försåldes på sätt utsökningslagen föreskrifver. Köpeskillingen räckte endast till en inteckning och den derpå följande blef endast gulden till hälften. Sedan jag fått lagfart, sökte jag få inteckningarne dödade. Detta lyckades också med undantag af den återstående delen af den inteckning som endast blifvit gulden till hälften. Det stod inte till att få den dödad därför att inteckningshandlingen icke företeddes inför Rätten, och det kan man ej få någon fordringsegare att göra.

Då emellertid hela saken kan hjälpas genom det lilla tillägg till paragrafen, som reservanterna föreslagit, yrkar jag bifall till detta förslag och afslag å Utskottets hemställan.

Herr Thomasson: Reservanterna hafva varit ense med majoriteten inom Utskottet derom att den af Justitieombudsmannen föreslagna förändringen icke bör bifallas i den utsträckning, som han ifrågasatt. Då majoriteten inom Utskottet icke ens kunnat vara med om den mindre omfattande förändring reservanterna tillstyrkt, så beror detta på obenägenhet att försvaga det värn för inteckningshandlingars säkerhet och tillförlitlighet, som ligger i 22 § af nu gällande inteckningslag. Denna paragraf uppställer såsom regel att när någon vill låta döda en inteckning, så skall inteckningshandlingen i hufvudskrift företes inför den Rätt, som beviljat inteckningen, hvarefter Rätten å handlingen tecknar bevis om dödandet. När inteckningen genom sådan påskrift blifvit stämplad såsom värdelös, kan sålunda intet miss-tag ega rum. Men ju flere undantag man gör från denna regel, ju flere tillfällen lemna man att på ett bedrägligt sätt kunna tillgodogöra sig inteckningar, som i sjelfva verket äro värdelösa men som kunna emottagas såsom värdepapper, emedan det ej alltid är känt att de blifvit genom ediktalstämmning dödade. Lagstiftningen har också ganska länge tenderat till att inskränka dessa undantagsfall. Redan

Om ändring
af § 23 In-
tecknings-
förordnin-
gen.
(Forts.)

den gamla Lagberedningen har i sin lagtext den bestämmelsen att dö-
dande efter ediktalstämning icke skulle få ega rum annat än för den
del af inteckningen, som *icke* kunnat gäldas ur köpeskillingen för å
utmätningssauktion eller under konkurs försäld fastighet och denna be-
stämmelse har också upptagits i 1875 års förordning. Att nu återgå
till 1823 års förordning vore tydligen att gå i retrograd riktning, och
detta har Utskottet så mycket mindre velat tillstyrka som den af Ju-
stieombudsmannen påpekade olägenheten kan, såsom Utskottets ma-
joritet visat, på ett mycket enkelt sätt hjälpas, nemligen derigenom
att inteckningshafvaren såsom vilkor för utbekommande af det be-
lopp, som kan ur köpeskillingen gäldas, åläggas att emot receptisse
till nye egaren aflemna intecknade skuldebrevet för inteckningens
dödande. Detta kan ske utan åsidosättande af den princip, som fin-
nes uttalad i den 22 paragrafen. Utskottet har emellertid icke ansett
sig kunna göra någon framställning i detta hänseende, då något för-
slag i sådant syfte icke föreligger.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Ekenman: Då jag instämt i den af Herr Åbergsson afgifna
reservationen, som finnes bilagd betänkandet, och då jag delar de
åsigter han nyss här i Kammaren uttalat, skulle jag för min del icke
hafva besvärat Kammaren med något yttrande i denna fråga, om jag
icke dertill blifvit föränledd af den siste ärade talarens anförande.
Han yttrade nemligen, att orsaken hvarföre han icke ville vara med
om en sådan förändring i inteckningslagen, som reservanterna före-
slagit, egentligen vore den att värnet för inteckningshandlingars sä-
kerhet derigenom skulle försvagas och fastighetskrediten sålunda äfven
skadas. Enligt nu gällande inteckningslag kan emellertid köparen af
en fastighet vid auktion som här är i fråga utan inteckningshandlin-
gens företeende inför Rätten, således endast genom ediktalstämning få
den delen af inteckningen dödad, som icke kunnat gäldas af köpe-
skillingen. Jag vill härvid fästa uppmärksamheten derpå, att inteck-
ning således enligt gällande lag kan till *allra största delen* redan nu
på grund af ediktalstämning dödas samt att det derföre ej bör min-
ska fastighetskrediten att dödande må ske af hela inteckningen, men
att det ofta kan möta lika stora svårigheter för den nye egaren att
komma i besittning af inteckningshandlingen, när han vill låta döda
inteckningen för den del af fordringen, som blifvit ur köpeskillingen
gulden, som när han vill låta döda den oguldna delen deraf. Jag
kan derföre icke finna, att det i någon nämnvärd mån skulle försvaga
berörde kredit om man såsom reservanterna föreslagit utsträckte rät-
ten att genom ediktalstämning få en inteckning dödad äfven till den
del af inteckningen, som kunnat ur köpeskillingen gäldas, hvilket der-
emot måste vara till stor bekvämlighet och nytta för den nye egaren.

Jag kan icke neka till, att det något förvånade mig att höra vice
ordförandens i Lag-Utskottet anmärkningar mot detta förslag. Så
vidt jag kan erinra mig, gick hans åsigt jemte pluralitetens inom
Lag-Utskottet i den riktningen att man redan på grund af nu gäl-
lande lag kunde döda hela inteckningen. Men vore den tolkningen

rigtig, så finnes ju redan nu i lagen den fara för fastighetskreditens försvagande, som den ärade talaren fruktade att den af reservanternas föreslagna förändringen skulle medföra. Jag tror dock icke att så är, hvilket jag äfven tillät mig inom Utskottet uttala.

Och då så många och så stora svårigheter för en fastighetsköpare möta, att enligt nu gällande lag få fastigheten befriad från inteckning, torde vara nödvändigt åstadkomma en rättelse härutinnan. Jag anser, att den af reservanternas föreslagna förändringen går i en praktisk riktning till detta mål, hvarföre jag anhåller att Kam-maren måtte till densamma lemna sitt bifall.

Om ändring af 23 § Inteckningsförordningen.
(Forts.)

Öfverläggningen förklarades slutad. Med afslag å Utskottets hemställan, biföll Kam-maren den framställning, som innefattades i Herr Åbergssons vid utlå-tandet fogade, här förut omförmälda reservation.

§ 8.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 39, i anledning af Riksdagens Justitieombudsmans hemställan om tillägg till 104 § 2 mom. Ut-sökningslagen samt till 33 § Inteckningsförordningen.

§ 9.

Förekom till behandling Lag-Utskottets Utlåtande N:o 40, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande grunder för rösträtt vid prestval.

Om ändring i gällande grunder för rösträtt vid prestval.

Punkten 1:

Bifölls.

Uti *punkten 2* hade Utskottet yttrat sig öfver ledamoten af Andra Kam-maren Herr J. M. Svenssons motion, N:o 48, deruti var föreslaget, "att nu gällande förordningar om prestval på landet måtte sålunda förändras, att grunden till rösträtt vid prestval måtte beräknas efter det fyrktal, som är gällande vid kyrkostämman; dock med den inskränkning, att ingen må ega beräkna flera röster än en tiondedel af församlingens hela röstetal samt att ingen efter fullmakt får utöfva rösträtt för mera än en röstberättigad, hvilkens rätt jemväl underkastats enahanda begränsning till en tiondedel". Och hade Utskottet hemställt, att nämnda motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan föredragning skett af denna hemställan, anförde

Herr J. M. Svensson: Såsom hufvudskäl för sitt tillstyrkande af afslag på min motion har Utskottet anför-t, att, enär så nyligen som vid 1879 års riksdag, med anledning af Kongl. Maj:ts i ärendet

*Om ändring
i gällande
grunder för
rösträtt vid
prestval.
(Forts.)*

aflåtna proposition, frågan om ett fullständigt ordnande af sättet för tillsättande af presterliga tjänster varit under Riksdagens behandling samt dervid äfven bestämmelser, likartade dem, jag nu föreslagit, varit under öfvervägande, utan att de stridiga meningarne i frågan kunnat sammanjemkas, någon utsigt icke förefunnes, att detaljändringar uti bestämmelser, som erfordra en genomgående revision, skulle kunna genomföras. Detta skäl kan jag för min del dock icke godkänna, ty skulle man i fråga om den af mig föreslagna förändringen vänta tills frågan i hela den vidd, den vid 1879 års riksdag förelåg, blifvit af alla auktoriteter afgjord, skulle man väl få vänta i evighet. Jag har endast begärt en obetydlig förändring i förordningen rörande prestval på landet; de skäl, som tala därför, äro i motionen anförda. Och på grund af dessa skäl, dem jag icke anser mig behöfva upprepa, får jag hos Herr Talmannen anhålla om proposition på afslag å Utskottets hemställan och bifall till min motion.

Herr J. E. Ericsson i Ahlberga.

Herr J. M. Svensson.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det Herr Talmannen gifvit propositioner dels på bifall till Utskottets framställning samt dels på afslag derå och bifall till den i ämnet väckta motionen, blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

§ 10.

*Angående
utsträckt fri-
het för för-
samlingarne
att förfoga
öfver kyrko-
kassorna.*

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 41, i anledning af väckt motion om ändring i bestämmelserna om församlingars rätt att förfoga öfver kyrkokassorna.

Uti berörda motion, som afgifvits inom Andra Kammaren af Herr C. A. Larsson (motionen N:o 101), var föreslaget, "det Riksdagen ville besluta, att i Kyrkolagen intaga det stadgande: att kommuner, hvars kyrkokassor öfverstiga ett visst belopp, t. ex. fem à tio tusen kronor, ega använda öfverskjutande beloppet till sådana ändamål, som äro för kommunen gemensamma, såsom skol- och fattighusbyggnader eller vissa aflöningar åt skollärare, der flere än *en* äro för kommunen behöflige. Dock att, om kapital användes, beslut derom bör underställas domkapitlets pröfning, och att besvär öfver dess beslut må fullföljas hos Kongl. Maj:t".

Utskottet hade i detta ämne gjort följande hemställan:

"att Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, om och i sådant fall i hvilken utsträckning större frihet än för närvarande enligt åtskilliga äldre kyrkofattningar tillkommer kyrkoförsamlingarne att förfoga öfver kyrkokassorna, må kunna dem tillerkännas hvad angår sådana ändamål, om hvilka kyrkostämman har att sig vårda, samt, derest en sådan utsträckt dispositionsrätt öfver kyrkokassorna finnes lämpligen böra för-

samlingarne tilläggas, till Riksdagen aflåta nådig proposition om de förändringar, som deraf må påkallas i gällande förordningar om kyrkostämman, samt kyrkoråd och skolråd.“

Angående utsträckt frihet för församlingarne att föfoga öfver kyrkokassorna.
(Forts.)

Efter uppläsning häraf anförde

Herr Lundberg: Då genom Kongl. förordningen om kyrkostämman den 21 Mars 1862 med upphäfvande af deremot stridande föreskrifter blifvit stadgadt, att kyrkostämman skall handlägga frågor om kyrkomedels användande samt kyrko- och skolräkenskapers granskning äfvensom besluta angående byggnad och underhåll af kyrkan, med hvad dertill hörer, och om afgifter derför, kan jag för min del icke finna, att de i Utskottets utlåtande åberopade författningarne utgöra något hinder för kyrkostämman att bestämma om användande af kyrkomedel för sådana ändamål, som i betänkandet nämnas, såsom särskildt upprättande af jernstaket kring kyrkogård lika litet som i andra dylika frågor, hvilka gjorts till föremål för Kongl. Maj:ts beslut, såsom om värmeapparat i kyrka, utvidgande af kyrkogård, eller om brandredskap. Till följd häraf och ehuru jag väl med anledning af motionen och på grund af hvad i ärendet förekommit samt särskildt det sätt, hvarpå saken nu af Lag-Utskottet uppfattats, anser vara önskligt och påkalladt, att något allmänt förklarande härutinnan af Kongl. Maj:t meddelades, tror jag för min del, att de i Utskottets förslag förekommande orden: “enligt åtskilliga äldre författningar“ borde derifrån uteslutas, så att med bifall till Utskottets hemställan i öfrigt Riksdagen komme att i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande om och i sådant fall i hvilken utsträckning större frihet än för närvarande *anses tillkomma* kyrkoförsamlingarne att föfoga öfver kyrkokassorna må kunna dem tillerkännas hvad angår sådana ändamål, om hvilka kyrkostämman har att sig vårda, samt, derest en sådan utsträckt dispositionsrätt öfver kyrkokassorna finnes lämpligen böra församlingarna tilläggas, till Riksdagen aflåta nådig proposition om de förändringar, som deraf må påkallas i gällande förordningar om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd.

Genom en sålunda förändrad lydelse, hvarom jag härmed hemställer, skulle undvikas yttrande om giltigheten af omnämnda äldre författningar, hvilkas innehåll i allt fall, såvidt det i Utskottets betänkande upptages, icke tyckes hindra ifrågasatta frie användande af kyrkomedel.

Herr C. A. Larsson: Jag hörde icke, i anseende till den föregående talarens lägmaldhet, hvilken förändring han önskade i Utskottets förslag; men deremot vet jag, att man sällan från Lag-Utskottet fått ett förslag så väl motiveradt som detta, hvarför jag är Utskottet särdeles tacksam. Utskottets motivering är, såsom jag nämnde, på ett utmärkt sätt affattad; och jag tror icke, att det i Andra Kammarne finnes någon, som önskar, att svenska folket skulle stå under något förmynderskap i afseende på förvaltningen af dess egna kyrko-

Angående utsträckt frihet för församlingarne att förfoga öfver kyrkokassorna.
(Forts.)

kassor, då kommunerna, såsom man vet, äro skyldiga att bygga och underhålla sina kyrkor, eller behöfva underställa Kongl. Maj:ts nådiga pröfning en fråga, huruvida en kommun må få använda ett eller annat tusen kronor deraf till något för kommunen viktigt och angeläget ändamål.

Jag hemställer därför om bifall till Utskottets förslag oförändradt.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Jag skall deremot anhålla att få förena mig i Herr Lundbergs yrkande, hvilket jag tror vara försigtigare än att oförändradt antaga hvad Utskottet i detta fall hemställt. Herr Lundbergs förslag — hvori, efter hvad jag tror, endast den omständigheten, att Herr Carl Anders Larsson icke hörde det samma, hindrade honom att instämma — gick ut på borttagande ur skrivelseförslaget af orden: "enligt åtskilliga äldre författningar" samt utbytande af ordet "tillkommer" mot orden "anses tillkomma"; och jag anser detta förslag välbetänkt, emedan i skrivelseförslaget i dess af Utskottet föreslagna lydelse ligger ett indirekt erkännande af att de "äldre författningarne" ännu voro gällande. Bifaller man de af Herr Lundberg föreslagna ändringarne i förslaget, har man åtminstone icke tagit fasta på de äldre författningarne, om hvilka ovisshet lär uppstått angående deras giltighet.

Jag yrkar alltså bifall till Utskottets förslag med de förändringar deri, som Herr Lundberg föreslagit.

Herr Anders Persson: Den förste ärade talaren i denna fråga gjorde, såvidt jag rätt uppfattade hans yttrande, en hemställan derom, att några ord i Utskottets förslag skulle derur utgå, nemligen de ord, som syfta på stadgandena i ämnet i äldre författningar. I detta hans yrkande har Herr vice Talmannen instämt och det förmodar jag, på grund deraf att dessa ord skulle vara öfverflödiga i följd af stadgandet i 2 § af Kongl. förordningen den 21 Mars 1862 om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd, deruti medgifves rättighet för kommunen att hushålla med kyrkans medel och besluta om kyrkans egendom. Jag vill emellertid fästa uppmärksamheten på 34 § i samma lag, der det heter: "Om vård af kyrka och kyrkoegendom samt af medel, som under domkapitlets inseende ställda äro, äfvensom i fråga om föryttring af sådan egendom, gäller hvad i ty fall särskildt föreskrifvet är". Det är just i anledning af detta stadgande, som man anser, att de äldre i Lag-Utskottets betänkande åberopade författningarne fortfarande gälla; och inom Utskottet samt särskildt hos dess Herrar jurister har denna mening varit rådande.

Om nu förhållandet är sådant, hvilket jag för min del icke har anledning att betvifla, så ber jag, att på de skäl, som blifvit anförda, få hemställa om bifall till Utskottets förslag.

Herr C. A. Larsson: Sedan jag nu af vice Talmannen fått höra hvad den förste talaren yrkade, så tror jag att det icke är farligt att taga bort dessa ord, ty meningen är ju i allt fall att medgifva församlingarne rättighet, att utan hinder af hvad äldre författ-

ningar innehålla, förfoga öfver sina egna kyrkokassor. Det kan ju för öfrigt icke vara något nöje för Kongl. Maj:t att litet emellan behöfva läsa igenom en mängd ansökningar om rättighet att få till andra ändamål använda dessa kassor. Och då Herr Lundbergs förslag går i denna rigtning, så har jag icke något emot att detsamma antages.

Angående utsträckt frihet för församlingarne att förfoga öfver kyrkokassorna.
(Forts.)

Herr Lundberg: Med anledning af Herr Anders Perssons yttrande, anhåller jag få anmärka, att den af honom åberopade paragrafen handlar om medel, som under domkapitlets inseende äro ställda; och då dermed icke lärers afses kyrkomedel i allmänhet, torde icke vid samma paragraf böra fästas det afseende talaren omförmält.

Min hemställan innefattar alldeles det samma som Utskottets förslag med endast den skilnad, att Riksdagen genom bifall till hvad jag hemställt icke uttalade sig om, huruvida omnämnda äldre författningar uti ifrågavarande afseende fortfarande egde giltighet; och vidhåller jag derföre min gjorda hemställan.

Herr Rundgren: Jag har visserligen ingen ting emot att en skrifvelse af här angifvet innehåll aflåtes till Kongl. Maj:t, men jag har dock ansett mig pligtig till protokollet anföra, att det bör vara med en viss reservation, som en större frihet lemnas åt församlingarne att sjelfva disponera öfver sina kyrkokassor. Det finnes nemligen, såsom bekant, många församlingar, inom hvilka man har under flera år samlat medel i och för kyrkobyggnad och der således en föregående generation fått bidraga till befintligheten af dessa kyrkokassor. Det synes mig vid sådant förhållande vara rätt och tillbörligt, att en kommande generation icke förrycker det ändamål, för hvilket medel hafva blifvit samlade. Det kan nemligen ligga en stor frestelse för en församling, som har att verkställa skolhusbyggnader och dylikt, om den har en stor kyrkokassa, att använda de medel, som äro afsedda för kyrkobyggnader, till reparation af skolhus och annat, som icke har något samband med denna kyrkobyggnad.

Jag har endast velat hafva detta antecknad till protokollet såsom en reservation mot allt för stor frihet i fråga om användning af kyrkokassorna.

Herr Thomasson: Jag har icke varit med om behandlingen af detta ärende, men har icke ansett nödigt att tillkännagifva det å betänkandet. Då jag nu yttrar mig är det också hufvudsakligen för att med anledning af denna öfverläggning fästa uppmärksamheten å en särskild omständighet.

Om jag jemför detta Lag-Utskottets förslag med det af Herr Lundberg framställda, synes mig visserligen det senare vid första påseende vara bättre d. v. s. borttagandet af orden: "enligt åtskilliga äldre författningar", som innefatta en begränsande bestämning. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att, om Första Kammaren antager förslaget — och kanske den redan gjort det — detta utan tvifvel sker i öfverensstämmelse med Utskottets hemställan. Det skulle då blifva fråga om en sammanjemkning, i fall Andra Kammaren an-

Angående utsträckt frihet för församlingarne att förfoga öfver kyrkokassorna.
(Forts.)

sluter sig till det af Herr Lundberg i ämnet framställda förslaget. Denna sammanjemkning blir enligt min tanke, svår ja, kanske omöjlig att åstadkomma och då återstår endast utvägen af en inbjudning. Derigenom kunde hela denna fråga blifva satt på spel. Och då jag anser densamma vara ganska vigtig och förtjent af all framgång, har jag velat erinra härom.

Jag gör emellertid icke något yrkande.

Häruti instämde Herr *Smedberg*.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, biföll Kammaren Utskottets hemställan i oförändradt skick.

§ 11.

Efter föredragning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 42, i anledning af väckt motion om upphörande af en under namnet "resekallspenningar" till presterskapet i Skåne utgående utskyld, blef Utskottets i detta utlåtande gjorda hemställan af Kammaren bifallen.

§ 12.

Föredrogs och lades till handlingarne Lag-Utskottets Memorial N:o 43, i anledning af Andra Kammarens återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 29 öfver väckt motion om ändring i gällande stadgande om val af ledamot i egodelningsrätt.

§ 13.

Föredrogs och bifollos, hvar för sig Lag-Utskottets Utlåtanden: N:o 44, i anledning af väckt motion om tillägg till § 57 i Förordningen om kommunalstämma på landet den 21 Mars 1862; och N:o 45, i anledning af väckt motion om lagbestämmelse angående anordnande af särskilda valkretsar och valbyråer till lättnad vid samfälda val af stadsfullmäktige i större städer.

§ 14.

Om ändring af § 21 i landstingsförordningen.

Till afgörande förekom Lag-Utskottets Utlåtande N:o 46, i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af § 21 i Förordningen om landsting den 21 Mars 1862.

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *Anders Bengtsson* hade i motion N:o 10, deruti Herrar *B. Bengtsson*, *Arvid Jönsson*, *A. Andersson* i Smedbyn, *L. Anderson*, *J. Andersson* i Lysvik och *N. Nilsson* i Vrångebol instämt, föreslagit, att Riksdagen för sin del ville besluta, det nämnda paragraf af landstingsförordningen skulle erhålla följande lydelse:

"Inträffar för landstingsman sådant hinder, att han ej kan vid landstinget sig inställa, åligger det honom att derom ofördröjligen

underrätta den efter röstetalet närmast i ordningen varande suppleanten inom valdistriktet *bland de från förra året kvarstående*; och vare denne skyldig att utan annan kallelse sig infinna. *Får förste suppleanten kallelse från mera än en landstingsman, vare han skyldig att sedermera följande kallelsen öfversända till den eller de honom i ordningen närmast varande suppleanter o. s. v.*; och vare den eller de skyldige att utan annan kallelse sig infinna. Landstingsman åligger att, så fort ske kan, till landstingets sekreterare insända sin till landstinget ställda skriftliga anmälan om det inträffade hindret samt tillika uppgifva hvilken suppleant bör i hans ställe möta.“

Om ändring af § 21 i landstingsförordningen.
(Forts.)

Beträffande denna motion hade Utskottet hemställt, att densamma icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter föredragning af ifrågavarande ärende anförde Herr Anders Bengtsson: Utskottet säger i början af sitt utlåtande: “På sätt i motionen anförts, hafva olika uppfattningar gjort sig gällande om rätta tolkningen af stadgandet i § 21 af förordningen om landsting, att vid förfall för landstingsman att vid landstinget sig infinna, det åligger honom att derom ofördröjligen underrätta den efter röstetalet närmast i ordningen varande suppleanten inom valdistriktet, hvilken skall vara skyldig att utan annan kallelse sig infinna.”

Utskottet har alltså insett och erkänt, att den ifrågavarande lagparagrafen är otydlig, och föranledande till olika tolkningar, men har likväl icke funnit skäl vara förhanden att deri tillstyrka en förändring. Utskottet säger vidare: “i allmänhet hafva arbetsordningarna och ordningsreglorna för de särskilda landstingen icke vidrört frågan“. Emellertid innehålla ordningsreglorna för Malmöhus läns landsting i 9:de punkten följande bestämmelser:

“Föregående år utsedd landstingsmanssuppleant bör inkallas såsom landstingsman före den, som först under ett senare år blifvit vald. Emellan de under samma år utsedde suppleanterne bestämmes ordningen efter röstetalet, dock att den, som vid första omröstningen, eller med mera än hälften af de afgifna rösterna blifvit vald, ingår förr än den, som genom omval är utsedd, äfven om denne senare erhållit flera röster än den förre. Falla rösterna vid enahanda valsätt lika, afgöres företrädet genom lottning.”

Att ett sådant landstingets beslut intages i arbetsordningen och ordningsreglorna, kan nog vara bra då icke några stridiga frågor förekomma till landstingets afgörande, men om så vore förhållandet, eller om det vid granskningen af landstingsmännens och de inkallade suppleanternas fullmakter kan visas att en eller flera af de under det löpande året valde suppleanterna har flere röster än den eller de från förra året inkallade, så tror jag för min del, att arbetsordningen och ordningsreglorna få vika för den nu gällande författningens föreskrifter, såvida derom göres framställning och yrkande.

Vid Vermlands läns landsting 1865 uppstod en ganska liffig diskussion om hvilken som skulle vara den rätta suppleanten, och de olika partierna sökte tolka §:en på bästa vis, hvart och ett till sin för-

Om ändring
af § 21 i
landstings-
förordnin-
gen.
(Forts.)

del, ty det gälde här tillsättandet af en komité för att afgifva förslag öfver den fördelaktigaste linien för nordvestra stambanans dragande genom Vermland. På grund af denna olika tolkning af § i fråga om suppleanters inkallande, väcktes motion om att landstinget skulle för framtiden bestämma grunden för en suppleants inkallande, hvilket landstinget icke ville gå in på, utan ansåg sig i hvarje fall böra pröfva och afgöra en dylik fråga. Berednings-Utskottet hade deremot uttalat sin åsigt vara den, att suppleant, som har de flesta rösterna, borde först inkallas, utan afseende på tiden då han valdes.

Vid 1881 års landsting med Vermlands län hade en landstingsman, hvars anmälda förfall blef af tinget godkänt, inkallat den suppleant som valdes samma år (1881) som han sjelf. Vid granskning af fullmakterna gjordes den anmärkning, att af länskungörelserna ville det synas, som den inkallade suppleanten icke vore i ordningen den första och af fullmakterna framgick icke hvilkendera, den inkallade eller den från förra året kvarstående, hade de flesta rösterna. Frågan afgjordes genom votering, hvilken utföll med 30 Ja mot 30 Nej, och efter öppnandet af den förseglade sedeln, hvilken innehöll Nej, underkändes den inkallade suppleantens rättighet till inträde i landstinget och den från förra året med de flesta rösterna kvarstående suppleanten inkallades.

Den ifrågavarande §:en anses väl vara af mindre vikt då Utskottet deri icke vill tillstyrka någon ändring, men det händer ofta att af ringa orsaker kunna uppstå viktiga följder, ty genom en sådan otydlighet i författningen kan landstingets beslut blifva helt annorlunda än om författningen vore tydlig, så väl vid val till riksdagsman i Första Kammaren som i andra viktiga frågor.

Utskottet har derjemte anfört: "De i länskungörelserna införda förteckningar öfver landstingsmän och deras suppleanter, hvilka förteckningar landstingsman har att följa, derest behof uppstår att i hans ställe inkalla suppleant, torde ock i allmänhet vara upprättade i öfverensstämmelse härmed." Uti länskungörelserna upptagas vanligen först de från förra året kvarstående suppleanterna och derefter de under det löpande året valde.

Utskottet har således ansett, att den suppleant som står först i länskungörelsen, också först bör blifva inkallad, men om det vid fullmaktsgranskningen skulle visa sig, att en under det löpande året vald har flere röster än en från förra året kvarstående, så frågar jag: är det länskungörelsen eller författningen, som bör tillerkännas afgörandet i denna sak? För min del tror jag att det icke kan blifva den förra.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan, och bifall till motionen.

Herr Helander: Oaktadt jag finner mig icke kunna annat än instämma i det slut, hvartill Utskottet kommit, anser jag likväl den sak, hvilken motionären dragit under Riksdagens pröfning, varit förtjent af ganska mycken uppmärksamhet, derest motionärerna vänt sig mot den 10:de och icke emot den 21 paragrafen i landstingsförordningen. Denna tionde paragraf, af hvilken den 21:sta är beroende,

har åstadkommit svårigheter och villervalla vid många tillfällen. I min egenskap af sekreterare i ett landsting har jag många gånger från landstingsmän, som fått förfall att bevista landstingsmöte, mottagit beklagande att de icke af landstingsförordningen kunde utleta, hvilken suppleant de hade att hvar för sig tillkalla, hvarföre det af mig begärdes upplysning i detta hänseende. Mina svar hafva alltid varit, att jag icke egde förklara stadganden i allmän författning, men tillika att, om jag sjelf varit landstingsman, som fått förfall, jag tillkallat "den efter röstetalet närmast i ordningen varande suppleant", hvilken *samtidigt* med mig sjelf blifvit vald, emedan jag endast kunde anses vara skyldig känna röstetalet för dem som samtidigt med mig valdes, derom det erhållna protokollsutdraget bör lemna upplysning, hvaremot det icke rimligtvis kan vara min skyldighet, att känna röstetalet för suppleanter, valda vid annat tillfälle, derom jag ingen underrättelse erhållit. Detta öfverensstämmer nu visserligen icke, såsom jag finner, med Utskottets uppfattning, men torde icke desto mindre med skäl kunna försvaras. Hvilkendera meningen som kan vara den rätta, skall jag icke närmare inlåta mig på. Men det vill jag nämna, att all villrådighet härutinnan, eller kanske rättare sagdt, all villervalla, kunde undvikas, om tionde paragrafen ändrades. Denna paragraf stadgar, att landstingssuppleanterna skola till lika antal, och på enahanda sätt, som landstingsmännen väljas. Således skall halfva antalet årligen afgå, och nytt val till detta antal anställas. Häraf uppkommer ifrågavarande olägenhet. Om i stället för *halfva* antalet, det *hela* eller *alla* suppleanterna, årligen afgingo, och nya val till hela detta antal således årligen anställdes, på sätt för flera andra fall är föreskrifvet, kunde icke ringaste tvifvel mera förefinnas om hvilken suppleant, som, i händelse af förfall för ordinarie landstingsman, vore att tillkalla, och den 21:sta paragrafen i landstingsförordningen, som af motionärerna nu blifvit föreslagen att ändras, borde då oförändrad kvarstå.

Detta allt har jag ansett mig böra nämna, för den händelse motionärerna eller någon annan, som framdeles kunde finnas sinnad att ånyo draga saken under Riksdagens pröfning, dervid behaga fästa något afseende. På sätt jag redan nämnt, finner jag nu ej anledning att i Utskottets hemställan begära någon ändring.

Herr P. Persson i Isie: Mig synes det som om Lag-Utskottet bort föreslå en förändring eller ett förtydligande af den ifrågavarande § 21 i Kongl. förordningen om landsting, i stället för att det nu endast åberopat en punkt i Malmöhus läns landstings arbetsordning. Det stadgande, som innehålles i denna punkt, anser jag nemligen ingalunda böra kunna ligga till grund för tolkningen af nyssnämnde 21 §. Då detta stadgande i landstingets arbetsordning kom till, voro, som jag väl erinrar mig, meningarne derom mycket delade, fast man slutligen kom öfverens om den tolkning af 21 §, som arbetsordningen innehåller. Men icke kan man väl för öfrigt begära, att ledamöterna af de respektive landstingen i rikets öfriga län skola känna till eller ens behöfva rätta sig efter ofta berörda punkt i Malmöhus läns lands-

Om ändring af § 21 i landstingsförordningen.
(Forts.)

Om ändring
af § 21 i
landstings-
förordnin-
gen.
(Forts.)

tings arbetsordning! Bättre vore naturligtvis att i sjelfva landstingsförordningen klart och tydligt vore bestämdt huru man i förevarande fall hade att förfara.

Den siste ärade talaren, om jag hörde honom rätt, anförde till stöd för obehöfligheten af det i motionen föreslagna tillägg till ifrågasvarande § i landstingsförordningen, att landstingsmännen skulle kunna af de dem meddelade protokollsutdrag inhemta hvilka personer blifvit valda till suppleanter, och således veta hvilken suppleant borde inkallas vid inträffadt förhinder för någon landstingsman. Jag har dock den erfarenheten, att i dessa protokollsutdrag icke upptagas de valda suppleanterna; och man kan följaktligen icke i detta fall hafva någon ledning af nämnda protokollsutdrag.

Det slutliga och kraftigaste skälet, som Lag-Utskottet åberopat för afslag å motionen, är det, att i länskungörelserna införas förteckningar öfver landstingsmän och deras suppleanter, så att en landstingsman kan, derest behof uppstår att i haus ställe inkalla suppleant, följa dessa förteckningar. Det kan likväl icke rimligtvis begäras att en nyvald landstingsman deraf precis kan veta till hvilken suppleant han skall vända sig med kallelsen. Men äfven om man skulle kunna veta detta, så vore det i allt fall alltid bäst att i landstingsförordningen funnes ett uttryckligt stadgande, isynnerhet som hvarje landstingsman måste ega kännedom om denna författning.

Öfverläggningen var slutad. Sedan propositioner gifvits enligt de yrkanden, som förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 15.

Angående
ändringar i
Förordnin-
gen om
kommunal-
styrelse
i Stockholm.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 47, i anledning af väckt motion om ändringar i Förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 Maj 1862.

Utskottet hade hemställt, att berörda motion, som afgifvits inom Andra Kammaren af Herr *M. Rubenson*, (motionen N:o 107) icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr *Rubenson* yttrade: Den svenska Riksdagen är, derom tror jag alla äro ense, till skilnad från riksförsamlingarna i åtskilliga andra länder och äfven i våra närmaste grannland, i det lyckliga läge att endast få frågor behandlas ur politisk synpunkt. Det stora flertalet af frågor, som här förekomma till behandling, handläggas oberoende af de politiska vindkasten för dagen. Då nu speciellt frågor rörande kommunallagstiftningen höra till de, om jag så få säga, neutrala frågorna — man är i afseende å dem ense om det mål, hvartill man bör sträfva, om ock meningarne naturligtvis kunna vara delade i fråga om sättet för målets uppnående — och då Riksdagen alltid med omsorg väl värdat sig om och utvecklat den sjelfstyrelse, som vi fått i arf från ståndsriksdagarnes tid, i våra kommunallagar, så hoppas jag att Kammaren åt de erinringar, jag har att göra mot Lag-Utskottets föreliggande förslag vill låna ett välvilligt öra.

Stockholms kommunalförvaltning har i åtskilliga hänseenden tagit en annan riktning än i öfriga städer. Detta har, såsom jag tror, hufvudsakligen berott derpå att magistraten på grund af naturliga orsaker så småningom befriats från kommunala ärendens handläggning och denna handläggning i stället gått öfver till särskilda inom kommunen valde förtroendemän. Den egentliga kommunalförvaltningen har dervid under tidernas lopp blifvit splittrad på många händer efter de olika ärendenas beskaffenhet. På grund af historiska förhållanden har sålunda i början och midten af detta århundrade den ena småstyrelsen efter den andra uppstått i hufvudstaden. Så hafva vi haft den gamla drätselkommissionen, som haft om händer hvad man kallat stadens drätsel eller de viktigaste finansiella ärenden. Vidare hörde inqvarteringen till en särskild styrelse, en annan hade att handlägga frågor om uttagande af afgifter till bestridande af båtsmanshållet och anordning af dithörande utgifter. Ytterligare funnos särskilda styrelser för gatuläggning och lyshållning, särskilda styrelser för vattenledningen, en allmän sundhetsnämnd samt stadsnämnden, som skulle handlägga inom kommunen förekommande fattigvårdsfrågor. När nu de allmänna kommuallagarne kommo till stånd och Stockholm af antydda anledningar fick en särskild kommunalförordning, blef sträfvandet att, så vidt möjligt vore, sammanföra denna spridda förvaltning i färre grupper för att åstadkomma enhet i förvaltningen. Det var klart, att man då icke vågade genast sammanföra allt till endast *en* förvaltningsnämnd. Man tog icke ut steget på en gång utan beträdde vägen med försigtighet samt bildade därför tre särskilda, fristående nämnder: drätselnämnden, sundhetsnämnden och fattigvårdsnämnden. Drätselnämnden delade man vidare, på grund af de historiska förhållanden, jag nyss nämnde, i tre särskilda afdelningar och fördelade arbetet mellan dessa afdelningar efter de särskilda styrelser, hvilkas arbeten upptogos inom drätselnämnden. Man ville emellertid inom denna drätselnämnd icke frånse det gemensamma ändamålet att åstadkomma enhet och kraft i förvaltningen och man sökte vinna detta genom att förklara, att viktigare ärenden skulle, sedan de handlagts inom vederbörande afdelning, behandlas gemensamt inom drätselnämnden, som således skulle i sådana frågor i sista hand besluta eller afgifva utlåtanden till högsta beslutande kommunalstyrelsen, stadsfullmäktige.

Man sökte, som sagdt, att vinna denna enhet genom ett plenum, som stod öfver afdelningarna inom drätselnämnden. Det har emellertid visat sig dels på grund af det stora antalet ledamöter i drätselnämnden — 24 stycken — dels på grund af andra förhållanden, att plenum inom drätselnämnden icke fått den betydelse, lagstiftaren velat gifva åt detsamma. Det har mer och mer förlorat sin betydelse och man har inom stadsfullmäktige blifvit ense derom, att en förändring borde ske. Man har således velat dela sönder drätselnämnden i självständiga och fristående afdelningar och tilldela hvar och en af dessa afdelningar den myndighet och de rättigheter, som förut tillkommit nämnden in pleno. För att vinna detta mål måste man ställa så till, att de särskilda afdelningarna intogo samma ställning i förhållande

*Angående
ändringar i
Förordningen
om
kommunal-
styrelse
i Stockholm.
(Forts.)*

*Angående
ändringar i
Förordning-
gen om
kommunal-
styrelse
i Stockholm.
(Forts.)*

till högsta kommunalstyrelsen som förut nämnden i sin helhet gjort, d. v. s. att stadsfullmäktige sjelfve skulle tillsätta ledamöterna inom de särskilda afdelningarna. Men för att ernå detta, måste man vidtaga ännu en annan åtgärd, eller att ur kommunalförfattningen borttaga stadgandet om ett visst antal ledamöter i nämnden och låta detta efter förslag af stadsfullmäktige bero på ett beslut af Kongl. Maj:t, hvilket borde få plats i instruktionen för nämnden. Så långt var man öfverens i frågan inom stadsfullmäktige. Många förberedande åtgärder hade vidtagits, innan frågan kom fram för stadsfullmäktige, men när detta skedde, var den så mogen, att ingen röst höjde sig mot en förändring, som jag nu antydt. Men under ärendets föregående behandling hade ett nytt uppslag kommit. Den tanken framkastades, att det icke var tillräckligt att göra en omorganisation af drätsel-nämnden, utan att, om man ville vinna hvad som från början alltid varit afsedt, man borde taga in den enligt ursprungliga föreslaget fristående fattigvårdsnämnden i organisationen, så, att man utan att främtaga den ett enda jota af dess makt och myndighet, blott lägger den såsom fattigvårdsafdelning under förvaltningsnämnden. Det var således icke meningen att beröfva den något af dess myndighet, utan den skulle kvarstå sjelfständig med afseende på innehållet af de beslut, den skulle vilja fatta i dithörande ärenden, men man ville lägga äfven denna nämnd under förvaltningsnämnden på grund af den erfarenhet, man i afseende å drätsel-nämnden och dess afdelningar vunnit och om den kraft och enhet i besluten, som uppkomme genom att hafva gemensamma tjänstemän, gemensam kassa och gemensamt räkenskapsväsende. På grund häraf ville man vidtaga samma organisation i afseende å drätsel-nämndens och fattigvårdsnämndens förvaltning, och genom denna förändring ville man åstadkomma, att de till förvaltningen hörande tjänstemän, som alltid måste finnas, finge arbeta tillsammans och att inga slitningar skulle behöfva komma i fråga mellan de förvaltande myndigheterna. Detta var en temligen ny tanke och som nya tankar gemenligen väcka motstånd hos dem, det närmast gäller, var det tydligt, att de icke heller nu kunde göra sig gällande utan motstånd. De skäl, som åberopades af dem, som motsatte sig en ändring af nämnda förhållanden, synas dock temligen klena. Det hufvudsakligaste skälet var, att fattigvårdsnämndens ärenden vore af en särskild beskaffenhet och att det därför icke ginge an att lägga den under samma förvaltning som drätsel-nämnden. Herrarne behagade finna, att reformen lemna alldeles oförändrad sättet att behandla fattigvårdsärenden, hvilket skulle, såsom jag sagt, förblifva vid det gamla. Således duger icke det skälet. Vidare har man sagt, att fattigvårdsnämnden verkat på ett tillfredsställande sätt och att det således icke vore skäl att göra någon förändring.

Att fattigvårdsnämnden så till vida verkat på ett tillfredsställande sätt, som den samvetsgrant och väl skött de åligganden den haft, vill jag visst icke bestrida, men å andra sidan lärer väl icke kunna förnekas att olägenheter uppstått derigenom, att kommunens hithörande räkenskaper och kassor varit fristående, ty derigenom har vållats olikheter med den öfriga bokföringen och andra olägenheter, som

icke kunnat undanrödjas så, som vederbort. Vidare tillade man det vanliga skälet, som vid alla frågor om vidtagandet af förändringar plägar andragas, nemligen att man genom nu ifrågasatta förändring i förordningen om kommunalstyrelse för Stockholm kunde äfventyra en försämring.

Om man, såsom här är fallet, kan visa att den förändring man vill vidtaga, är en förbättring af de stadganden, som förut funnos, läser i väl det skälet icke böra tillmätas någon betydelse.

Då förslaget förekom hos Stockholms stadsfullmäktige, godkändes detsamma emellertid i sin helhet jemväl med denna förändring, hvilken senare antogs efter omröstning som utföll med 45 röster emot 37.

Jemte dessa förändringar, af hvilka den förstnämnda var den huvudsakligaste och viktigaste, förekommo i det förslag till ändring i kommunalförfattningen, som Stockholms stadsfullmäktige framlagt för Kongl. Maj:t och hvilket jag tagit mig friheten upptaga såsom mitt i min motion, äfven några jemförelsevis mindre viktiga förändringar. Der är t. ex. föreslaget att tiden för valet af ledamöter i förvaltningsnämnden skulle förändras, så att den sammanföle med den tid, då revision eger rum.

Detta är en förändring, som icke läser kunna bestridas vara af icke ringa vikt för en kommun. Vidare hade föreslagits en ändring i den tid, då vederbörande nämnder eller afdelningar skulle inkomma med sina budgetförslag och slutligen uteslutande ur förordningen af bestämmelsen om det sammanträde, som nu skall hållas första helgfria dag i Augusti månad, därför att erfarenheten visat att en god del af ledamöterna i kommunalstyrelsen vid den tiden icke äro i staden och ärenden af större vikt därför icke brukat då afgöras. Dessutom förekommo äfven ytterligare några smärre förändringar.

Då nu detta Stockholms stadsfullmäktiges förslag till ändringar i kommunallagen inkommo till Kongl. Maj:t, fick frågan, som herrarne behagade finna, en ganska egendomlig behandling. Kongl. Maj:t visade nemligen densamma ifrån sig utan att ingå i någon pröfning deraf och detta gjorde Kongl. Maj:t förnämligast på det skäl, som flera gånger angifvits dels i min motion och dels i Utskottets föreliggande betänkande, att om denna, den viktigaste, af dessa lagförändringar meningarne hos stadsfullmäktige varit synnerligen delade.

Af den relation af frågan jag gjort, kan Kammaren dock finna, att detta Kongl. Maj:ts yttrande uppenbarligen beror på ett misstag. Det är icke den *viktigaste* förändringen att fattigvårdsnämnden skall blifva en afdelning af förvaltningsnämnden, utan den viktigaste är att drätselnämnden delas på flera fristående, af Stockholms stadsfullmäktige valde, men sjelfständiga afdelningar samt att författningen får en sådan lydelse, att den icke hindrar stadsfullmäktige att med Kongl. Maj:ts begifvande i detta hänseende ordna sin förvaltning så som dem bäst och lämpligast synes.

Det är sålunda helt enkelt på ett misstag Kongl. Maj:ts förklaring beror. Men äfven om nu detta skulle vara den viktigaste af dessa förändringar, så får jag för min del säga, att jag icke tillerkänner en sådan grund, som den af Kongl. Maj:t här åberopade, någon giltighet.

Derföre att meningarne hos den myndighet, som eger petitionera

*Angående
ändringar i
Förordningen
om
kommunal-
styrelse
i
Stockholm.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
Förordnin-
gen om
kommunal-
styrelse
i Stockholm.
(Forts.)

i saken, äro delade, kan detta väl icke rätteligen åberopas såsom skäl att underlåta helt och hållet pröfva saken och se till, huruvida något från statens synpunkt kan vara att mot frågan invända. Meningarne inom stadsfullmäktige voro visserligen delade och omröstning egde rum men jag skall få bedja upplysa Kammaren, att mot beslutet icke anfördes någon reservation och att därför icke heller någon reservation skickades med in till Kongl. Maj:t. Det var genom underrättelser under hand Kongl. Maj:t fick reda på meningsskiljaktigheten inom stadsfullmäktige och detta begagnade han sedermera såsom skäl för afslag. Det torde böra erkännas, att detta var ett ganska egendomligt förfarande.

Det är också min öfvertygelse, att, om kommunallagarna, såsom förut varit förhållandet, kunnat ändras, utan Riksdagens samtycke, Kongl. Maj:t nog företagit saken till slutlig ompröfning och då är det äfven min fulla öfvertygelse att Kongl. Maj:t också skulle hafva bifallit framställningen.

Herrarne måste äfven inse att Stockholms stadsfullmäktige här befinna sig i en ganska obehaglig dilemma, då Kongl. Maj:t sagt att han icke vill upptaga saken, emedan meningarne varit så delade. När vill Kongl. Maj:t då upptaga en sådan sak till pröfning, vill jag då fråga. Huru stor bör majoriteten vara? Derom säges icke ett enda ord. Jag skulle just vilja hemställa hvad Riksdagen skulle säga, om, när i en fråga, der Kongl. Maj:t har afgöranderätt i ett önskemål, Riksdagen ginge in med en skrifvelse, Kongl. Maj:t helt enkelt förklarade sig icke vilja taga frågan under ompröfning, derfore att meningarne inom Kamrarna varit delade? Jag undrar hvad Riksdagen skulle säga, om Kongl. Maj:t, derfore att den beryktade kompromiss-skrifvelsen i Första Kammaren beslöts med allenast 3 rösters öfvervigt, förklarade sig icke vilja söka åstadkomma en lösning af de frågor, som i sagde skrifvelse beröras.

Nu har Lag-Utskottet, sedan frågan på detta sätt blifvit behandlad af Kongl. Maj:t, i sitt utlåtande sagt att, då Kongl. Maj:t, som bäst är i tillfälle att öfverskåda betydelsen af de åsyftade genomgripande förändringarne i hufvudstadens kommunala förvaltning, så nyligen, som den 30 December 1881, funnit vederbörande kommunalrepresentations förslag om deras vidtagande icke till någon åtgärd föranleda, icke heller Utskottet funnit någon anledning för Utskottet att ingå i pröfning af sjelfva frågan, enär, säger Utskottet, "anledning icke synes förekomma att, äfven om Riksdagen efter företagen pröfning skulle gilla förslaget, detta skulle vinna Kongl. Maj:ts godkännande." Ett sådant resonnement, om det annars skall ega någon giltighet, måste naturligtvis utgå från den förutsättningen, att Kongl. Maj:t redan i detalj pröfvat förslaget och funnit sig icke kunna godkänna detsamma. Detta är emellertid icke förhållandet här, och då kan jag icke finna, med hvilken rätt man kan påstå, att det är sannolikt att, om frågan på en annan väg inkommer till Kongl. Maj:t, han äfven då skall afslå förslaget. För min del tror jag snarare motsatsen; och hvad särskildt beträffar de delar af förslaget, om hvilka någon meningsskiljaktighet hos stadsfullmäktige icke gjort sig gällande,

lär det kunna få antagas såsom alldeles gifvet, att Kongl. Maj:t skulle komma till ett resultat alldeles motsatt det Utskottet antydt, ty der har Kongl. Maj:t såsom skäl för afslaget åberopat allenast den omständigheten, att förslaget i dessa delar icke syntes vara af någon större betydelse. Sålunda ligger häri åtminstone ett tyst gillande af förslaget i den delen. De af mig nu föreslagna ändringarna — derom tror jag vi alla kunna vara ense — äro icke sådana, att de ur statens eller det allmännas synpunkt böra kunna framkalla något motstånd från Riksdagens sida, och då Riksdagens pröfning af förslag till ändringar i kommunallagarne lära böra inskränkas till att tillse, huruvida ur sådan synpunkt något kan vara att emot förslagen erinra, så föreställer jag mig, att Riksdagen mer än väl kan godkänna dem, utan afseende derpå, att de icke blifvit föreslagna af Kongl. Maj:t. Men å andra sidan är det naturligt, att Riksdagen icke kan vilja godkänna dessa ändringsförslag utan att hafva fått höra hvad dess eget Lag-Utskott om dem har att säga; och det är derföre som jag skall tillåta mig hemställa, att ärendet måtte varda till Lag-Utskottet återremitteradt.

Jag ber vidare att än en gång få fästa herrarnes uppmärksamhet på, i hvilken svår ställning Stockholms kommunalstyrelse kommit genom den behandling frågan hittills fått röna, i det att, för att uttrycka mig kort och koncist, Kongl. Maj:t varit för förnäm och Utskottet för beqvämt att med frågan taga befattning. Men hvem är det, som här blir den lidande? Jo, det är Stockholms kommun. Jag ber herrarne äfven besinna en annan sak, och det är den, att om, såsom här, Kongl. Maj:t icke vill pröfva ett af vederbörande kommunalstyrelse framställt ändringsförslag och icke heller Riksdagen vill godkänna dessa ändringar, om de icke komma från Kongl. Maj:t, då blir följden af kommunallagarnes läggande under Riksdagens lagstiftningsrätt den, att kommunalstyrelserna blifva bundna till händer och fötter och icke kunna erhålla de ändringar i dessa lagar, som erfarenheten visat vara behöfliga. Då tror jag det vara ett ganska olyckligt beslut, när, på samma gång under Riksdagens pröfningsrätt lades de delar af kommunallagarne, som kunna anses beröra staten och det allmänna, man, för enkelhetens skull, äfven lät öfriga bestämmelser följa med, som endast för kommunerna kunna hafva någon betydelse.

Herr Thomasson: Jag skall icke tillåta mig att i ringaste mån draga i tvifvelsmål önskvärdheten af de utaf motionären ifrågasatta ändringar i förordningen om kommunalstyrelsen i Stockholm; jag är tvärtom höjd att tro, att dessa ändringar skulle vara till ganska stort gagn. Men jag tänker att kommunen, i likhet med Utskottet, anser det föga lämpligt, att Riksdagen i första hand ingår i pröfning af ett detaljeradt, af enskild motionär väckt förslag till ombildning af en särskild stads kommunalförvaltning. Äfven om Utskottet ingått i granskning af ändringsförslaget och derigenom satt Kammaren i tillfälle att taga detsamma under ompröfning och måhända äfven godkänna det, så står det dock kvar, att någon sannolikhet icke förefinnes för att detta förslag i allt fall skulle vunnit regeringens godkän-

*Angående
ändringar i
Förordningen
om
kommunal-
styrelse
i Stockholm.
(Forts.)*

*Angående
ändringar i
Förordningen
om
kommunal-
styrelse
i Stockholm.
(Forts.)*

nande. Hvad Herr Rubenson i motsatt syfte anført, såväl i sin motion som i dag här i Kammaren, synes mig vara ett väl djerft saltomortale i bevisningsväg. Han yttrar i sin motion, bland annat, "att anledningen, hvarför Kongl. Maj:t vågrat att för Riksdagen framlägga de ifrågasatta förslagen till ändringar i hufvudstadens kommunalförordning, ej är att söka i något underkännande af de grunder, som åberopats för samma förslag, utan att allenast vid det förhållande, att meningskiljaktighet i en vigtig punkt yppat sig hos stadsfullmäktige, Kongl. Maj:t icke funnit sig böra begagna sitt initativ i denna fråga. Häraf åter torde utan fara för misstag kunna dragas den slutsats, att om Riksdagen efter derom af enskild motionär väckt förslag för sin del beslutar författningsändringarna, icke något hinder skall möta för erhållande af Kongl. Maj:ts sanktion derå." Den omständighet, hvarpå Kongl. Maj:t grundat sitt beslut att icke till Riksdagens godkännande framlägga de ifrågasatta ändringarne har således varit den, att stor meningsskiljaktighet bland kommunalstyrelsens medlemmar gjort sig gällande i en vigtig punkt. Nu har väl motionären sökt att förringa vigten af detta skäl, för att i stället starkt accentuera, att ernåendet af en fullkomligt sjelfständig ställning för de särskilda afdelningarna, hvarom någon meningsskiljaktighet icke yppat sig, just skulle utgöra förslaget kärnpunkt. Jag vågar dock tro, att förslagsställaren och de med honom liktänkande inom stadsfullmäktige äfven ansett såsom något ganska väsentligt att få hela kommunalförvaltningen centraliserad hos en enda myndighet, som i sin hand hade samlade alla förvaltningens trådar; och jag är viss om, att i händelse den punkten afslogs, skulle både motionären och hans meningstränder vara ganska litet belättna med resultatet, äfven om förslaget i öfrigt godkändes.

Motionären har nu yrkat frågans återremitterande till Utskottet. För min del har jag dock svårt att förstå, hvartill en återremiss skulle gagna. Utskottet har alldeles enhälligt uttalat den åsigten, att Riksdagen icke bör i första hand ingå i pröfning af dylika förslag och att, om någonsin initiativet bör utgå från regeringen, så är det i frågor sådana som denna. Om nu äfven Utskottet efter en återremiss komme att nödtvunget framlägga förslaget till Riksdagens ompröfning, är det dock mer än sannolikt, att det åtminstone icke inom denna Kammare blefve antaget. Det är derföre som jag tillåter mig motsätta mig en återremiss och yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hedlund: Jag kan icke annat än finna det rätt ledsamt att en motion, sådan som denna, har behöft väckas. Deraf framgår nemligen att i de kommunala författningarne för Stockholms stad, likasom måhända för åtskilliga andra svenska kommuner, ingått allt för många enskildheter. Alla de förändringar, som motionärens förslagit, synas mig nemligen afse sådant, som snarare borde hafva plats i en ordningsstadga, öfver hvilken kommunen sjelf egde beslutanderätt, möjligen beroende af regeringens fastställande eller förkastande. När kommunalförfattningarne lades under Riksdagens domvärjo, så trodde jag att åsigten dermed var, icke att ingripa i kommunernas sjelfstyrelse och binda deras händer, utan tvärtom att betrygga

denna sjelfstyrelse mot den godtycklighet, som eljest kunde göra sig gällande, då kommunalförfattningarna vore föremålet för uteslutande Kongl. Maj:ts lagstiftning. Men derigenom att dessa författningar innehålla en mängd enskildheter, såsom af motionen framgår, har följden blifvit den, att Riksdagen kan komma att besväras med en mängd mindre viktiga ändringsförslag, beroende af sig utvecklande förhållanden. Efter min uppfattning skulle det således vara lämpligt, att en revision af kommunallagarne verkställdes i den riktning, att de komme att innehålla blott allmänna bestämmelser och att detaljerna hänfördes till ordningsstadgan. Då emellertid en sådan revision kanske ännu länge låter vänta på sig, så vill jag icke såsom riksdagsman tillåta mig att inlägga mitt veto emot ett förändringsförslag af den beskaffenhet, som det nu föreliggande. Den som gjort sig besvär med att genomläsa detta förslag eller lyssnat till motionärens anförande i ämnet, har lätt kunnat finna, att det hufvudsakligen går ut på att gifva större sjelfständighet åt drätselnämndens särskilda afdelningar äfvensom att sammanföra de olika förvaltningsgrenarne till en gemensam förvaltningsnämnd, detta senare dock icke så, att makten dermed komme att blifva koncentrerad i denna nya förvaltningsnämnds händer, utan så att, jemte det fattigvårdsnämnden inträdde i samma förhållande som de andra afdelningarna i denna förvaltningsnämnd, de hvar för sig komme att intaga en sjelfständig ställning gent emot de andra. Motionen synes således, derest jag uppfattat den rätt, åsyfta utförandet af en mera oberoende byråverksamhet inom nämnden, i stället för den departementala, som för närvarande finnes.

De förändringar i öfrigt, som blifvit föreslagna, synas mig vara af mindre väsentlig betydelse. I alla händelser afse ju de föreslagna förändringarna sådana delar af författningen, som röra den rena förvaltningen eller, rättare sagdt, ordnandet af förvaltningen, någonting, hvaröfver det synes mig att kommunen borde ega rätt att sjelf besluta. Då lagen emellertid bjuder att äfven dessa frågor skola underställas Riksdagens pröfning, så har det ju varit i sin ordning att kommunen först vändt sig till Kongl. Maj:t med begäran det han ville till Riksdagen aflåta proposition om saken. Kongl. Maj:t har dock, af den ena eller andra anledningen, förklarat sig icke vilja aflåta en sådan proposition och detta kan helt enkelt hafva berott på den omständigheten, att Kongl. Maj:t varit så öfverhopad med ärenden mot årets slut, att han varit tveksam om äfven detta ärende borde för närvarande föreläggas Riksdagen. Mig synes det åtminstone, att man deruti kan lätt finna anledningen och att man icke behöfver uppsöka någon annan. Men äfven om jag skulle medgifva att Kongl. Maj:t bort i första hand pröfva ett ärende, sådant som detta, kan jag dock icke dela den ärade vice ordförandens i Lag-Utskottet åsigt derom, att denna fråga skulle vara så genomgripande eller så svår att öfverskåda, som Utskottet ansett. Vi veta att inom Lag-Utskottet sitta ganska skarpsinniga män och antagligen har Utskottet haft hårdare "casus" att knäcka än denna. För min del åtminstone kan jag icke finna denna fråga vara det allra minsta genomgripande, utan helt enkelt röra saker, som rätteligen höra till ordningsstadgan.

*Angående
ändringar i
Förordningen
om
kommunal-
styrelse
i Stockholm.
(Forts.)*

*Angående
ändringar i
Förordnin-
gen om
kommunal-
styrelse
i Stockholm.
(Forts.)*

För öfrigt kan jag icke anse såsom något crimen læsæ majestatis eller hysa den ringaste tvekan att, oaktadt Kongl. Maj:t icke funnit sig föranlåten att nu aflåta proposition i ämnet och vi stå i det allra vänligaste förhållande till regeringen, genom ett bifall till motionen låta Stockholms kommun veta, att svenska Riksdagen anser detta vara något, i afseende hvarå kommunen sjelf eger styra och ställa efter behag, då detta ämne i sjelfva verket icke faller inom den allmänna lagstiftningens område. Detta synes mig vara valören af ett bifall till motionen. Beträffande särskildt frågan om att ställa fattigvårdsnämnden i ett formelt underordnad förhållande till förvaltningsnämnden, hvilken fråga varit den enda, som utgjort föremål för delade meningar hos stadsfullmäktige, så synes mig detta vara en fråga, som är helt och hållet oberörd af detta förslag. Här är blott fråga om drätsel-nämnden och dess fördelning i afdelningar. Om Stockholms kommunalstyrelse sedermera icke vill låta fattigvårdsnämnden ingå såsom en dylik afdelning af förvaltningsnämnden, utan beslutar att den fortfarande skall intaga samma fristående ställning som hittills, lär, så vidt jag kan finna, äfven detta låta sig göra jemväl efter antagandet af föreliggande förslag.

I allt fall kommer jag att, på grund af hvad som nu blifvit upplyst, yrka bifall till motionen samt afslag å Utskottets hemställan; men jag vill dock tillägga att, om någon skulle yrka återremiss, kommer jag att instämma i detta yrkande.

Herr von der Lancken instämde med Herr Hedlund.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Det var en af talaren på Göteborgsbänken uttalad sats, som gaf mig anledning att begära ordet. Han yttrade nemligen att en stor del af motionärens förslag måste anses röra rena ordnings- eller förvaltningsärenden, angående hvilka Kongl. Maj:t och kommunerna efter sitt fria skön borde ensamt ega besluta utan Riksdagens hörande. Vi hafva i detta afseende eu icke så liten erfarenhet genom ett i Juli månad 1863 utfärdadt Kongl. bref, hvilket, i syfte att göra beskattningen lika för alla, förklarar, att stadskommunerna ega rättighet att vid allmän rådstufva besluta om fördelningar af de kommunala utskylderna samt att derom träffade öfverenskommelser efter utlåtande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Magistraten sedermera kunna af Kongl. Maj:t fastställas. Man har en bedröflig erfarenhet om huruledes man på detta sätt stiftat kommunallagar för en del städer, hvarigenom man ålagt personer utskylder, som rent af varit så barbariskt höga, att jag aldrig trott att sådant kunde i något samhälle förekomma, förrän jag fick kännedom derom. Detta gör att jag icke kan för min del godkänna den satsen, att kommunallagar skulle på sådant sätt, som han nämnde, tillkomma, äfven om frågan närmast gäller en ordnings- eller förvaltningsangelägenhet, då, som man vet, förvaltningsåtgärder mycket kunna inverka på utgifterna och följaktligen jemväl å beskattningen.

Talaren på stockholmsbänken yttrade att vi vore lyckliga, särskildt derföre att vi hade så få politiska frågor, som sysselsatte oss,

äfvensom att den nu föreliggande icke vore en sådan. Jag vet visserligen icke, huruvida den ärade talaren gjorde denna antydning, derföre att han möjligen kände med sig att denna Kammare kunde hafva något skäl att vara mindre villig att biträda något önskningsmål från Stockholms stads kommun; men jag får åtminstone för min del förklara, att jag icke hyser en sådan åsigt, utan tvärtom gerna är med om att förbättra dess kommunallagar, om så skulle behöfvast, likasom jag också i öfrigt gerna är med om hvarje behöflig förbättring.

Medan jag har ordet, ber jag att få påpeka det hittills ovanliga förhållande, som förekommer i detta betänkande, att en ledamot af Utskottet, hvilken icke deltagit i frågans afgörande inom Utskottet, vid betänkandet fogat en anteckning icke blott derom, att han icke inom Utskottet deltagit uti förevarande ärendes behandling, utan äfven att han icke godkände en del af den motivering, som blifvit använd. Riksdagsordningens 48 § medgifver visserligen att "ledamot, som i Utskotts beslut ej instämt, är obetaget att jemte Utskottets yttrande lemna Kamrarna del af sin skiljaktiga mening". Ingen lärär väl heller ifrågasätta en utskottsledamots rätt att anteckna att han icke deltagit uti ett ärendes behandling; men deremot kan med skäl ifrågasättas hans befogenhet att på sätt, som här skett, ingå i kritik af Utskottets betänkande, vid öfverläggningen och beslutet hvarom han ej varit närvarande. Jag tror för min del att den värde ledamoten varit dertill lika litet berättigad som en ledamot i någon af Kamrarna, som i en frågas afgörande ej tagit del. Om denna nyhet finge oanmärkt drifvas vidare, så befarar jag att detta skulle leda till åtskilligt oskick, som det torde vara i sin ordning att i tid motverka.

Herr Sjöberg: Lag-Utskottet har vid denna riksdag med en konsekvens, som förtjenar allt erkännande, i allmänhet afstyrkt de förslag, som blifvit väckta om ändring i ett eller annat hänseende af lagar och författningar.

Hvad föreliggande fråga beträffar, synes mig temligen klart hvad utgången skall blifva. Men jag kan derföre icke underlåta att, till den kraft och verkan det kan hafva, framhålla, att det är synnerligen hårdt för Stockholms kommun, att sedan den förgäfves försökt genom Kongl. Maj:ts benägna åtgärd åstadkomma i sin kommunalförfattning en förändring, som under många år varit föremål för öfverläggning, slutet skall blifva sådant, som nu är att förutse. Då man af Utskottets betänkande finner, att Kongl. Maj:t så sent som under sista dagarna af förra året handlagt frågan, kan deruti möjligen ligga en förklaring, som äfven antydts, den nemligen att Kongl. Maj:ts regering varit så öfverhopad af andra angelägna ärenden, att hon funnit sig icke kunna vid denna riksdag framlägga ifrågavarande förslag. Men att man af denna anledning, som ju i och för sig kan vara berättigad, skall leda sig till det slut, hvartill Utskottet kommit, eller att Utskottet ansett sig icke böra understödja motionen i ämnet, det kan jag icke finna väl grundadt.

Den af Herr Hedlund påpekade omständigheten har i viss mån

*Angående
ändringar i
Förordningen
om
kommunal-
styrelse
i
Stockholm.
(Forts.*

*Angående
ändringar i
Förordningen om
kommunal-
styrelse
i Stockholm.
(Forts.)*

blifvit vederlagd af Herr Ola Andersson och jag behöfver derföre icke vidare inlåta mig på den; men jag vill dock framhålla, att i det nu framlagda förslaget man just sökt gå i den riktning, som Herr Hedlund antydt, eller att undvika de enskildheter, hvarigenom en lag, som denna, skall vara beroende af statsmakternas godkännande i hvarje fall; och då nu förhållandet är sådant, att ändring icke kan ske utan Riksdagens och Kongl. Maj:ts bifall, så hade möjligen äfven den omständigheten bort tagas i närmare betraktande af Utskottet, som då tilläfventyrs kommit till ett annat slut än det som nu, beklagligtvis, föreligger.

Med dessa ord har jag velat antyda, att jag för min ringa del icke kan godkänna Lag-Utskottets motivering; och instämmer jag således med den förste talaren, ehuru jag väl kan finna, att hans framställning om återremiss icke skall vinna den ärade Kammarens bifall.

Herr Hedin: Jag skall be att i korthet få instämman med motionären. Men jag vill äfven begagna tillfället att beklaga den ovanliga ogenhet mot Stockholms kommun, som regeringen i detta fall visat.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner, enligt de gjorda yrkandena, såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på återremiss samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den som bifaller hvad Lag-Utskottet hemställt i Utlåtandet N:o 47 röstar,

Ja;

Den, det ej vill, röstar,

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till Lag-Utskottet återförvisat förevärande utlåtande.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, utföll med 119 Ja mot 54 Nej; varande alltså Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

§ 16.

*Om för-
ändrad lag-
stiftning
angående
sparbanker.*

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 48, i anledning af väckt motion om omarbetande af gällande förordning angående Sparbanker.

Utskottet hade hemställt, att nämnda, inom Andra Kammaren af Herr A. V. Ljungman väckta motion (N:o 82) för närvarande icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

Herr Ljungman yttrade: Ehuru jag har allt skäl att vara tacksam för det sätt, hvarpå Lag-Utskottet behandlat min motion, och ehuru jag föreställer mig, att sparbanksväsendet i vårt land lämpligast skulle kunna befrämjas på frivillighetens väg genom de åtgärder, jag åsyftat genom första delen af min motion, anser jag mig dock böra yttra några få ord om Lag-Utskottets föreliggande förslag, emedan sparbanksfrågan är för vårt land af synnerlig vikt och min uppfattning af densamma något litet afviker från Utskottets.

Beträffande särskildt den delen af motionen, som afser att söka vinna större garantier för sparbanksmedlens förvaltning, har Lag-Utskottet anmärkt, att "en verklig garanti för sparbankernas soliditet synes ligga i stadgandet i förordningens § 4, att all vinst, som å sparbanks rörelse uppkommer, skall ingå i en reservfond, till bestridande af nödiga omkostnader och betäckande af möjligen inträffande förluster, dock att, när reservfonden öfverstiger tio procent af insatta medel med derå upplupen ränta, öfverskottet må kunna, der ej reglementet innefattar förbud deremot, användas för allmännyttigt ändamål."

Denna bestämmelse utgör också, enligt min öfvertygelse, en verklig garanti för de större sparbankerna, som enligt de af mig åberopade statistiska uppgifterna hafva största delen af sina medel placerade mot realsäkerhet, men för de mindre sparbankerna, som hafva en jemförelsevis obetydlig del af sina tillgångar placerade mot realsäkerhet, är garantien väl mycket minskad, och fråga kunde dervid vara, om icke för de smärre sparbankerna den procent borde ökas, hvartill reservfonden borde uppgå, innan öfverskottet finge användas för annat ändamål, derest i en framtid lagstiftningen kommer att befatta sig med sparbanksväsendet. Detta är så mycket mera berättigadt, som Lag-Utskottet sjelft anmärker, att "de mindre sparbankerna hafva öfver hufvud taget ringare egna tillgångar i förhållande till delegarnes behållning än de större."

Då Lag-Utskottet vidare yttrar:

"De ytterligare föreskrifter rörande sparbanks förvaltning, hvilka, utöfver de redan befintliga, möjligen kunna erfordras, särskildt beträffande sättet för de insatta medlens placering och de värdepapper, som härvid må ifrågakomma, böra emellertid, enligt Utskottets tanke, gälla äfven andra, med sparbanker jemförliga inrättningar, såsom *folkbanks* med sparkasseafdelningar, som till ett antal af åtminstone 11 förekomma i landet, utan att hafva särskild reservfond för sparbanksrörelse eller särskildt redovisa, huru de på sparbanks räkning insatta medel blifvit placeradesamt *ränte- och kapitalförsäkringsanstalter*, så är att märka, att lagstiftningen om folkbankerna redan nu är under behandling af en komité, och att icke en så skarp gräns finnes mellan folkbankerna och sparbankerna, att icke lagstiftningen om båda dessa anstalter borde kunna behandlas samtidigt af samma komité, samt att det därför möjligen kunde hafva funnits vida mer skäl,

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

än Utskottet antagit, att hos Kongl. Maj:t begära, att sparbanksförordningen måtte samtidigt med bestämmelserna för folkbankerna underkastas nödig revision. Jag anser mig emellertid icke böra göra något yrkande, utan åtnöjer mig med det slut, hvartill Utskottet kommit, under förhoppning att framdeles vid en kommande riksdag få återkomma till frågan.

Herr Ekenman: En talare yttrade i en fråga, som helt nyss var under Kammarens behandling, att Lag-Utskottet hade med anmärkningsvärd konsekvens afslagit alla de förslag, som af enskilda motionärer blifvit väckta och till Utskottets behandling remitterats. Jag ber med anledning deraf först och främst få säga, att enligt min åsigt vida olyckligare hade varit, om Lag-Utskottet alltför lätt tillvägagått, och jag tror, att ett sådant handlingssätt säkerligen icke skulle hafva af *Riksdagen* gillats.

Den fråga, som här föreligger och icke vunnit Lag-Utskottets bifall, har emellertid — derom är jag ense med motionären — en synnerligt stor vikt, och detta är anledningen, hvarföre jag skall be att få yttra några ord i densamma, särskildt som ett förslag, framställt af motionären här i den syftning han gjort, om det finge stå på den punkt hvarpå det nu står — med stor facilitet i motiveringen af Lag-Utskottet afslaget och med det yttrande motionären fält — möjligen skulle kunna väcka misstroende mot den lag, som reglerar förhållandena vid sparbanksinstitutionen och till följd deraf äfven menligt inverka på hela denna för landet så viktiga institution. Jag delar nemligen alldeles icke motionärens uppfattning af saken. Den lag, som är bestämmande härvidlag, är Kongl. förordningen af den 1 Oktober 1875. Dess tillämpning skulle i allmänhet ega rum från och med den 1 Januari 1876, men beträffande 4:de § i samma lag, hvilken inom Lag-Utskottet påvisats ega särdeles vikt och betydelse, är stadgadt i lagen, att den ej på redan befintliga sparbanker skulle tillämpas förr än fem år derefter, således den 1 Januari 1881. Det synes väl då vara nog mycket att säga, att erfarenheten redan skulle hafva visat, att en af statsmakterna så nyss antagen lag skulle befinnas vara behäftad med så väsentliga grundfel, att den redan behöfde omarbetas. Erfarenheten *kan* härvidlag icke visa något, ty tiden har varit alltför kort; och den omständighet, som jag under den allmänna diskussionen angående denna fråga hört framhållas, att underslef, försnillningar eller förfalskningar blifvit vid sparbanker begångna efter lagens utfärdande, bevisar platt ingenting. Det vore detsamma som att säga att lagen om privatbankerna borde upphävas, derföre att lånehandlingar vid dem blifvit förfalskade, eller att Riksbankens reglemente borde upphävas, derföre att förfalskningar vid berörde bank egt rum. Ty sådant har skett. Men icke har någon derföre framkommit med sådana yrkanden.

Jag ber nu att vidare få taga i något skärskådande den promemoria, som motionären bifogat sin motion och som utgjort föremål för Lag-Utskottets öfverläggning. Der säger motionären bland annat, att sparbankerna idka verklig privatbanksrörelse. Ja, sådant kan ju

vara förhållandet i någon mån och med någon viss inskränkning, men det är ej sant i hela sin utsträckning, ty vaxelrörelse och postremissvaxelrörelse förekommer ej, så vidt jag känner, inom sparbankerna. Men att i viss mån en och annan sparbank i landsorten kan utsträcka sitt sätt att gå till väga vid lånerörelsen utöfver hvad som kan vara klokt och lämpligt, vill jag gerna medgifva. Men då inom en landsbygd direktionen i allmänhet väl känner sitt folk, bör ej gerna någon risk häraf ega rum för sparbanken, om rörelsen i öfrigt skötes på ett tillfredsställande sätt.

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

När motionären säger, att de offentliga statistiska uppgifterna visa, "huru den säkerhet, mot hvilken de insatta medlen placerats, regelbundet aftoge i soliditet", så vet jag icke hvarifrån han fått dessa uppgifter. Af den utredning, som har blifvit gjord i Lag-Utskottet och som är vidfogad dess betänkande, ser man tvärtom, att behållningen i sparbankerna af statens, kommunernas eller hypoteksföreningars obligationer och förbindelser vuxit från 12,01 procent år 1876 till 13,10 procent år 1879, men att deremot jernvägsobligationer, aktier och dylika värdepapper nedgått från 5,03 procent år 1876 till 3,79 procent år 1879. Fordringar mot säkerhet af inteckningar hafva ökats från 38,64 procent år 1876 till 42,44 procent år 1879. Således äro förhållandena 1879 alldeles motsatta dem under 1876; den säkerhet och de värdehandlingar, sparbankerna hade år 1879, äro vida bättre än de voro år 1876.

Vidare säger motionären, "att förordningen saknade bestämmelse om bokföring i sparbank samt att dess bestämmelser om kontroll öfver granskning af sparbanksinrättningen vore otillräcklig". Garantierna i sist nämnda hänseende äro dock icke så otillräckliga som motionären antager. I § 5 af Kongl. förordningen om sparbanker säges det, att, om sparbanks tillgångar så nedgått, att de motsvara endast nittiofem procent af inestående medel, löpande årets räntor oberäknade, då skall sparbankens verksamhet genast afbrytas och sparbanken ställas under utredning, och i § 7, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet eger rätt att taga kännedom om sparbankernas ställning, och om det befinnes att sparbankens tillgångar nedgått, såsom i § 5 sägs, eger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förbjuda fortsättningen af bankens verksamhet samt förordna om densammas ställande under utredning. Ännu har också icke någon insättare, så vidt jag känner, efter gällande sparbankslags antagande, förlorat på sparbankerna.

För min del anser jag derföre det vara bättre att låta sparbanksinstitutionen verka under den lag, som redan finnes. Genom ett bifall till motionärens förslag tror jag dessutom icke att man kommer att vinna hvad han åsyftat, ty det är icke blott sparbankerna, som hafva sparkasserörelse, utan, såsom Utskottet visat, äfven folkbanker, och jag vet icke, att någon bank är förhindrad att taga emot penningar på sparkasseräkning. Åtskilliga penningeinträttningar finnas, hvilka lika litet äro att hänföra till sparbanker som folkbankerna, och likväl taga emot så små belopp som endast en krona å sparkasseräkning. Ett vidare reglementerande i detta hänseende kunde således lätt verka derhän, att det blefve svårt att administrera sparbankerna, och att all-

Om för-
ändrad lag-
stiftning an-
gående spar-
banker.
(Forts.)

mänheten öfverflyttade sina penningar till folkbankerna och privatbankerna, hvilka sistnämnda bankinrättningar afse i främsta rummet att bereda lottegarne vinst, under det sparbankerna äro att anse såsom välgörenhetsinrättningar för massan af den mindre bemedlade delen af folket. Sparbanksinstitutionen är med ett ord en så vigtig och behjertansvärd inrättning, att jag anser, att man bör lemna den i fred att utveckla sig under de lagar, som för närvarande reglera dess verksamhet, ty de äro enligt min tanke därför fullt tillräckliga.

På dessa grunder och öfriga skäl, Utskottet anfört för sin åsigt, anhåller jag om bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

I detta anförande instämde Herrar *J. Andersson* i Häckenäs, *Folke Andersson* och *Samuel Johnson*.

Herr A. Rundbäck: Jag för min del beklagar, att Utskottet icke egnat denna fråga en sådan utredning och en sådan uppmärksamhet, som den förtjenar. Då jag nu hört en ledamot af Lag-Utskottet ganska visligt anföra åtskilliga skäl för Utskottets förslag, hvilka jag för min del anser vara af temligen underhållig beskaffenhet, har jag begärt ordet för att uttala en opinionsyttring i frågan; längre vill jag icke sträcka mitt uppträdande, enär motionären sjelf icke gjort något yrkande.

Det gäller här en ganska vigtig fråga, det gäller förvaltningen af omkring 140,000,000 kronor, tillhörande närmare 800,000 svenska medborgare och medborgarinnor, fattigt folk och omyndiga barn till största delen; och nog måste vi medgifva, att det är bra litet lagstiftadt till förmån för dessa delegare i våra sparbanker. Sparbankerna kunna förvalta mycket stora summor, utan att direktionerna hafva något fastställt reglemente att följa. Några personer sammanträda och besluta stifta en sparbank inom en kommun eller ort. De uppgöra ett förslag till reglemente och insända ett exemplar deraf till påseende af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet samt börja sin rörelse och fortsätta dermed, utan att vara bundna af några lagliga föreskrifter. Detta är hvad som förekommer i första paragrafen af nu gällande sparbankslag. Nog kunde man väl ändå fordra, att en styrelse, som förvaltar en sparbank, hvars fonder möjligen uppgå till flera millioner kronor, icke tillåtes att efter eget godfinnande styra och ställa med sparbanken.

Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på hvad som står i andra paragrafen. Der nämnes, att till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande årligen skall inlemnas en förteckning på sparbankens hufvudmän. Det kunde icke skada, om det äfven vore lagligen bestämdt, huru hufvudmännen skola utses. Det plägar anses som en naturlig rättighet för delegarne i alla föreningar och bolag att hafva ett ord med i laget, då det är fråga om att utse dess hufvudmän och styrelse; men delegarne i en sparbank ega i allmänhet icke denna rättighet. Kanske ega de den på några ställen; men jag känner sparbanker, der delegarne hafva 3 à 4 millioner kronor insatta i sparbanken, men likväl få de icke vara med om att utse en enda af sina hufvudmän. Dessa

utses af hushållningssällskapetets förvaltningsutskott, som består af endast några få personer, och utgöres endast och allenast af gräddan af länets betitlade och ordensprydda män. Nu har jag visserligen ingenting emot att sådana personer utses till hufvudmän för en sparbanksinrättning; men jag har velat påpeka angelägenheten deraf, att någon eller några hufvudmän också borde väljas ur de klasser, som egentligen äro delegare i sparbankerna, om icke för annat, så åtminstone för att undanröjda all anledning till misstro.

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

Vidare har såsom en så synnerligt god garanti för sparbankerna åberopats stadgandet i förordningens 4:de paragraf, att reservfondens medel ej få användas för allmännyttiga ändamål, förr än de uppgått till tio procent af delegarefonden. Men, mine Herrar, männe icke denna föreskrift borde uttryckas något ännu tydligare, på det att icke underslef och kringgående af förordningen måtte ega rum. Jag skall nämna ett fall, då förordningen kringgåts. En sparbank har nemligen afsöndrat från reservfonden en så kallad anslagsfond för framtida användning, det vill säga för att, då denna 4:de paragraf skulle börja tillämpas, hafva en större fond att röra sig med utan hinder af gällande lag. Jag har här i min hand en af hufvudmännen för denna sparbank afgifven berättelse för sistlidna år. En af hufvudmännen hade då yrkat att denna fond, som blifvit en fordringsegare hos sparbanken i stället för att vara en tillgång för honom, skulle, sedan med år 1881 den nya sparbankslagen börjat tillämpas, flyttas tillbaka till reservfonden. Men af hufvudmännen röstade 19 emot och blott 2 för den saken. När man ser sådant i fråga om värden om andras medel, så kan man icke undgå att tycka, att det skulle vara mycket godt, om man ville stämna i bäcken, innan man kommer längre.

Det står vidare i förordningen att Konungens Befallningshafvande skola hafva tillsyn öfver efterlefnaden af den 4:de paragrafen. Men, mine Herrar, ponera att Konungens Befallningshafvande försumma denna tillsyn eller sjelfva äro med om att dylika fonder skola finnas eller om något annat, som icke är i full öfverensstämmelse med sparbankens sannskyldiga intresse! Det heter vidare, att man kan öfverklaga Konungens Befallningshafvandes förfarande, derest denna myndighet vidtager någon åtgärd för rättelse, då hufvudmännen gjort något felaktigt, men det står icke att man eger att öfverklaga Konungens Befallningshafvandes fastställande af hufvudmännens åtgärder. Till Justitieombudsmannen kan man icke vända sig i dylika fall, ty i hans instruktion finnes ingenting som angifver, att han eger befatta sig med sådana saker. Skall man vända sig till domstolen, så lär man få stämna hvarenda hufvudman eller styrelseledamot; och det är bra besvärligt.

Jag har nu påpekat åtskilligt, som är förtjent af att tagas i öfvervägande; men jag vill nämna ännu en omständighet. Sparbankens styrelse, hufvudmännen och Konungens Befallningshafvande borde, synes det mig, vara tre särskilda instanser. När de allesamman hafva något att säga vid en frågas afgörande, så bör det ske genom särskilda beslut inom hvar och en af dessa instanser. Nu kan det emellertid inträffa, att direktionens alla eller åtminstone flesta ledamöter

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

tillika äro hufvudmän och att till och med Konungens Befallningshafvande sitta i direktionen eller bland hufvudmännen; åtminstone känner jag till sparbanker, der detta är förhållandet. Att på så sätt blanda ihop dessa instanser med hvarandra, anser jag för min del icke vara lämpligt.

Jag skall icke yttra något mera. Det redan anförda torde vara tillräckligt för att visa, det motionären haft fog för sin framställning.

Herr Magnus Andersson: Jemte det jag till alla delar instämmer i Utskottets hemställan, vill jag blott framhålla en sak, nemligen den, att Herr Rundbäck misstog sig i fråga om sparbankernas sammansättning, då han yttrade att sparbankernas hufvudmän endast utgjordes af betitlade och ordenssprydda män. I de tre sparbanker t. ex., som finnas inom mitt kommittentskap, äro alla hufvudmännen ur allmogeklassen eller dess vederlikar med undantag endast af kontraktsprosten; han är den ende ordenssprydda bland dem alla, men dermed borde Herr Rundbäck väl icke vara missbelåten. Allmogem har derför också alltid haft ett stort förtroende till dessa banker och ansett dem synnerligen säkra.

Jag har blott velat göra denna lilla invändning mot Herr Rundbäckes yttrande och inskränker mig för öfrigt till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr J. Andersson i Häckenäs: Utan att framvisa ett enda missbruk vid sparbankernas förvaltning har Herr Rundbäck betraktat dessa banker såsom privatbanker eller bankinrättningar, hvilkas hufvudsakliga uppgift är att genom spekulationer förtjena så mycket som möjligt. Sparbankernes verksamhet har uppblomstrat i oerhörd grad under de senare åren; och detta har skett just därför att dessa banker icke belastats med lagbestämmelser. Herr Rundbäck beklagade att de äro allt för litet satta under kontroll. Jag deremot anser just detta vara ett lyckligt förhållande, som bidragit till deras framgångsrika verksamhet utan någon som helst egennyttig afsigt hos styrelseledamöterna och utan att styrelseledamöterna skördat någon ersättning för deras icke ringa besvär. De hafva nemligen åtagit sig detta uppdrag uteslutande för att befordra sparsamheten hos de arbetande klasserna och göra deras små besparingar fruktbarande.

Det är efter mitt förmenande i högsta grad orätt att klandra sådana inrättningars verksamhet, hvilka äro byggda på så oegennyttiga grunder, då man icke kunnat visa något exempel derpå, att personer förlorat något på dessa sparbanker och de således icke gjort sig förtjenta af klander. För min del är jag öfvertygad derom att, ju mindre man lagstiftar för dessa välgörande inrättningar, dess bättre framgång skola de hafva och dess bättre skola de förvaltas. Jag anser således att Kammaren bör bifalla Lag-Utskottets hemställan.

Herr Granlund: Det kan visserligen icke nekas, att kontrollen på sparbankerna blifvit skärpt genom de senaste lagbestämmelserna, men det synes mig i alla fall som om Lag-Utskottet sjelft insett att

den borde vara bättre, då det säger, "att det visserligen vill medgifva, att nuvarande kontroll öfver sparbanks förvaltning icke är fullt betryggande, och att sparbanks styrelse må hända har allt för stor frihet att röra sig med sparbanksmedlen; men å andra sidan måste beaktas, att sparbankens hufvudmän, oftast väl äfven styrelsens ledamöter, icke i denna sin egenskap uppbära någon ersättning utan af allmänt intresse utöfva uppdraget." Deri ligger enligt mitt förmenande verkligen ett medgifvande från Utskottets sida, att kontrollen i någon mån åtminstone borde skärpas. Den som känner till förhållandena i afseende på sparbanker — sjelf har jag under lång tid varit ledamot i en sparbanksstyrelse — torde också veta huru det tillgår vid val af direktion; ty der är icke fallet, såsom också en föregående talare nämnde, att sparbankens delegare kallas att välja dessa förtroendemen, ehuru det väl är deras penningar som förvaltas, utan valet förättas af de s. k. hufvudmännen, och äfven dessa komma i mycket ringa antal tillstädes för att välja direktion, hvarigenom kan inträffa att till direktionsledamöter ofta utses personer, hvilka sjelfva icke hafva några medel insatta i sparbanken. En delegare, hur mycket han än må hafva i sparbanken insatt, eger icke i denna egenskap någon rösträtt till direktion, revisorer eller hufvudmän. Det förefaller derför ganska besynnerligt, att bestämd föreskrift icke finnes att reglementet för sparbanken skall vara fastställt af Konungens Befallningshafvande, hvilket det väl borde vara, isynnerhet som sparbankerna för öfrigt stå under länsstyrelsens kontroll, i afseende å revision eller förvaltning; många olägenheter kunna blifva och hafva också blifvit följden af nu gällande förordning i detta hänseende.

En talare anmärkte nyss, att det vore högt uppsatte och ordensbeprydde män, som äro ledamöter i sparbanksstyrelserna. Det lärer väl betyda mindre, hvilken samhällsklass de tillhöra. Det är emellertid ganska svårt att få in i styrelsen lämpliga personer och ännu svårare är det att få in sådana män, som, på sätt Utskottet också sagt, visat sig hysa ett verkligt intresse för denna allmänna angelägenhet. Deremot har det händt, att man i styrelsen fått in personer, hvilka velat utvidga sparbankens verksamhet mera än som är nödigt och velat, genom att emot högre depositionsränta än andra banker betala, öka sparbankens verksamhet i en annan riktning än med dessa banker afses. Sådana förhållanden kunna blifva genom en inskränkt utlåning för sparbanken riskabla. En ärad talare torde från sin landsort påminna sig det gängse rykte, som för många år sedan uppstod om en mindre sparbanks verksamhet, der man befarade att den skulle gå öfver ända. Detta var dock innan några lagbestämmelser beträffande sparbankerna utfärdats, och dessförinnan fans egendomligt nog icke ens ordet sparbank inom den svenska lagstiftningen.

Det är således, enligt mitt förmenande, nödvändigt att all möjlig kontroll af sparbanksväsendet åstadkommes, hvilket förvaltar så många tusende små besparingar. Jag tror icke heller denna sak bör tagas på det sätt, som en föregående ärad talare gjort, att man genom införande af en sådan kontroll eller beslut derom skulle minska allmänhetens förtroende för sparbankerna, utan jag tror att detsamma deri-

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

Om för-
ändrad lag-
stiftning an-
gående spar-
banker.
(Forts.)

genom tvärtom skulle höjas. Jag anser det riskabelt att, såsom nu ofta sker, utvidga sparbankernas verksamhet derhän, att man till och med beviljar en sorts kreditiv och rör sig med de insatta medlen såsom en privatbank, utan att insättarne eller delegarne hafva någon fördel deraf, ty deras ränta är bestämd.

Då motionären sjelf här icke framställt något yrkande, skall icke heller jag nu göra det. Jag har endast velat framställa den åsigt jag i denna fråga hyser.

Herr Öberg: Jag är väsentligen förekommen af den siste ärade talaren. Jag vill nu endast göra den invändningen, att, då man påstår, att en lagstiftning om kontroll på sparbankerna skulle väcka misstro hos insättarne, tror jag icke mycket derpå; jag tror icke att man kan väcka någon misstro genom ett sådant förfaringsätt; Utskottet erkänner ju för öfrigt sjelft i sitt utlåtande, att kontrollen öfver de i sparbankerna insatta 150 millionerna, som här äro i fråga, icke är synnerligen fullständig. Detta å ena sidan.

A andra sidan måste man väl ändå erkänna, att det är en stor brist i vår nuvarande lagstiftning, att styrelsen i sparbankerna är sammansatt så som den är. Den tillsättes endast af hufvudmännen, hvilka ofta på samma gång äro hufvudmän och styrelseledamöter.

Jag har endast velat nämna detta, då jag nu fått ordet. Då motionären sjelf emellertid icke framställt något bestämdt yrkande i afseende på sin motion, har jag naturligtvis icke heller att göra något sådant.

Herr Herslow: Jag är ingalunda en så afgjord anhängare af det privata initiativet inom Kamrarne, att jag icke är hvarje Utskott synnerligt tacksam deraf, att det sorgfälligt granskar och med sträng kritik pröfvar alla enskilda motioner och ej obetänksamt släpper fram hvarje tanke, som kan uppdyka hos någon af oss. Men i fråga om denna sak, som jag anser beröra en af de största ekonomiska frågorna i vårt land, ville jag gerna att Utskottet gifvit styfvare skäl för sin hemställan, än detta betänkande innehåller. Här äro nemligen de anförda skälen af den beskaffenhet, att de fordra icke någon ändring i sak utan blott en förändring i form för att kunna motivera just motsatsen af den konklusion, hvartill Utskottet kommit.

Eller hvad säga herrarne härom: "Utskottet finner icke för sin del 1875 års förordning så *helt och hållet sakna erforderliga garantier* för ett rätt bedrivande af sparbanksrörelse, som motionären synes antaga"? I mina ögon säges härmed af Utskottet alldeles öppet, att nämnda förordning till en god del saknar dessa garantier. Vidare: "Utskottet vill visserligen medgifva, att nuvarande kontroll öfver sparbanks förvaltning icke är fullt betryggande, och att sparbanks styrelse må hända har allt för stor frihet att röra sig med sparbanksmedlen." Betyder detta Utskottets medgifvande, att man bör skaffa en *mera* betryggande kontroll eller att man tvärt om bör afslå tanken derpå? Utskottet anser det såsom en anledning hvarför man icke bör bråka eller söka skärpa kontrollen, att styrelseledamöterna och hufvudmän-

nen "utöfva sitt uppdrag af allmänt intresse". Detta sätt att uppfatta dessa personers "allmänna intresse" förefaller mig egendomligt. Jag undrar om vi icke kunna hoppas, att de män, som allt framgent skola taga hand om landets angelägenheter, både de offentliga och de kommunala, icke skulle låta sig afskräckas å sitt arbete af en uttalad önskan, att deras verksamhet måtte af lag kontrolleras. Utskottet tror att stränga kontrollföreskrifter skola medföra svårighet att finna sådana hufvudmän eller styrelseledamöter. Männe denna farhåga delas af denna Kammare? Tro herrarne verkligen, att det skulle blifva så svårt att skaffa sådana förtroendemän, om deras arbete för detta allmänna bästa komme att bättre kunna följas och öfverskådas af allmänheten, än hittills varit fallet, då de arbetat så att säga på fri hand och nära nog i tysthet? Jag åtminstone tror det icke.

Utskottet framhåller slutligen, såsom ett hufvudmotiv, att denna fråga sammanhänger med hela vår banklagstiftning samt att motionärens förslag bort afse äfven andra med sparbanken jemförliga inrättningar, såsom folkbanker, ränte- och kapitalförsäkringsanstalter samt sparkassor m. fl. Derefter säger Utskottet, att frågor rörande dylika anstalter äro remitterade till förslags afgifvande af en särskild komité. Ja, det är visserligen tillsatt en komité, men förhållandet är att densamma ingenting har att skaffa med sparbanksväsendet. Således borde enligt mitt förmenande detta Utskottets argument snarare lyda så här: eftersom allt hvad som rör öfriga bankinrättningar i riket skall undergå revision, torde också en revision af gällande förordning angående sparbanker vara alldeles på sin plats.

Första raden i Lag-Utskottets utlåtande innehåller en glädjande sanning, nemligen att sparbanksväsendet i vårt land tagit en stor utsträckning. Ja, Gud ske lof! Men deraf följer efter min mening en slutsats, som Utskottet likväl ej kommit till, den nemligen att man bör väl se till, att denna stora och glädjande utveckling icke kommer på sned. Jag är icke alldeles säker på att det icke redan i viss mån kommit derhän; och jag tänker dervid mindre på sparbankerna på landsbygden än just på sparbankerna i de större städerna. Dessa sparbanker voro en gång till för att taga emot de fattiges eller mindre bemedlades små besparingar och förvalta dem. Huru göra de nu? Det är ganska intressant att se igenom dessa sparbankers redogörelser för sin verksamhet. Jag kan försäkra, att de millioner, som de stora sparbankerna numera röra sig med, ingalunda till hufvudsaklig del äro de mindre bemedlades utan tvärt om de mera bemedlades penningar. Vidare var dessa bankers första ändamål att, liksom de blott mottogo smärre besparingsbelopp, äfvenledes återbetala dessa endast i smärre belopp vid anfordran. Numera taga de poster på 100,000 kronor och återbetala också ganska betydande summor vid anfordran eller efter mycket kort uppsägelse; man kan sålunda föra ganska stora giroräkningar med dessa sparbanker. Man erinrar om att sparbankerna bilda en vigtig länk i landets bankrörelse. Ja, det böra de ock göra, men ej på detta sätt; det är icke nyttigt för ett land att hafva en giroränta på 5 procent; och sparbankernas nämnda sätt att sköta sig inverkar enligt mitt förmenande mer än kanske något annat att här i Sverige

Om förändring lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

Om för-
ändrad lag-
stiftning an-
gående spar-
banker.
(Forts.)

hålla räntan uppe i en höjd, som verkar förlamande för handel och näringar. Nej, mottag penningarne i smärre poster och försök skaffa de mindre bemedlade så hög ränta som möjligt på sina besparingar, men medgif icke att äfven de förmögnares större kapital röra sig på en upp- och afskrifningsräkning, som betalar 5 procent!

Huru står det nu till med kontrollen öfver dessa sparbanker? Man säger att de, som der insatt sina penningar, icke kunna hafva anspråk på något inflytande på bankens förvaltning, utan de äro endast likställiga med deponenter i enskilda banker. Detta är på sätt och vis sant; men i de enskilda bankerna finnes dock ett element, som kontrollerar förvaltningen och har allt intresse af att kontrollera den; det är aktieegarne. Men i sparbankerna finnes icke detta element. De *insatta* kapitalen hafva ingen rösträtt; och sparbankernas *egna* kapital äro i sjelfva verket "*penningar som tillhöra ingen*"; och de skötas ej sällan derefter. Det är detta som är farligt. — Jag ber Kammaren fästa uppmärksamhet vid att jag här naturligtvis icke talar om det stora flertalet sparbanker, som ännu alltjemt skötas på ett utmärkt sätt; jag påpekar blott en fara, som insmugit sig i systemet och som bjuder oss att i tid se upp. Ty det kan hända ganska betänkliga saker, och så har äfven händt på många håll just i följd af att ingen kontroll finnes. Exempel anföras i mängd. Om en jernväg skall byggas, men en kommun icke vill teckna tillräckligt med medel för detta företag, så möter det i allmänhet inga svårigheter för denna jernväg att få ett lån i *kommunens sparbank*. Sedermera kan det till och med hända, att sparbanken, som öfvertagit lånet eller köpt jernvägens obligationer eller aktier, länge bokför dessa tillgångar al pari, sedan de sjunkit djupt under sitt nominella värde.

Och kontrollen öfver styrelsen, hur är den beskaffad? Jo, stiftarne, "principalerna" välja styrelsen; men så småningom gå de gamla principalerna bort, det blir så få kvar, att man till slut har svårt att få reda på en enda, och man behöfver rekrytera sin principalcorps. Vid årssammanträdena, då kanske en eller par principaler äro närvarande, föreslår då vanligen styrelsen sjelf sina nya hufvudmän, och valet försiggår utan ett ords opposition i den mest okontrollerade entente cordiale. På det sättet välja principalerna styrelsen, och styrelsen principalerna. Är detta nu verkligen ett system, som man skall låta gå, utan att se till, huruvida lagstiftningen icke kan skaffa bättre garantier? Det gäller, såsom här redan är sagdt, en summa af 140 millioner kronor; det är ett kapital i vårt land och dessutom ett kapital delvis tillhörande dem, om hvilka staten bör hafva den ömma-
ste vård. Vid sådant förhållande synes mig lagstiftningen böra underkasta sig besväret att omgärda detta kapital med alla de stöd, alla de vallar, det för sin trygghet kan behöfva. Jag vill visst icke hafva mera än *erforderliga* garantibestämmelser. Men då nu Lag-Utskottet sjelf erkant att, om än icke erforderliga garantier *helt och hållet* saknas, tryggheten likväl icke *är* tillfredsställande, torde Kammaren äfven finna skäl att återremittera frågan till Lag-Utskottet, för att se efter, huruvida icke Utskottet med stöd af sina egna premisser kunde komma till ett annat och bättre resultat. Jag tror att regeringen och sak-

kunnige män skola lyckas utfinna medel, hvarigenom mera skydd och bättre garantier kunna beredas åt sparbanksinstitutionen, utan att dock sparbanksrörelsen genom allt för inskränkande bestämmelser besväras.

Den ärade motionären har icke sjelf gjort något yrkande; och endast detta har varit orsaken till att flere af de talare, som i ämnet uppträdt, icke heller velat göra något yrkande. För mig är dock icke detta skäl tillräckligt för att afstå från alla försök att få något praktiskt resultat af hans motion. Stödjande mig på den och på den anslutning den redan inom Kammaren vunnit, ber jag att få yrka återremiss.

Herrar *Trybom, Fredenberg, P. M. Larsson* i Löa, *Bokström, Melin, Hedlund, J. Johansson* från Stockholm, *af Trolle, Borg, Göransson, von der Lancken, Rubenson, Friherre Fock* och *Mareuson* instämde i Herr Herslows yttrande.

Herr A. Rundbäck: Herr Talman! Mot den ärade talaren på jönköpingsbanken ber jag att få anmärka, att jag afsåg en särskild af mig känd sparbank, der förhållandet är att hufvudmännen blifvit tillsatta af förvaltningsutskottet och att de sedan komplettera sig sjelfva, så att deltagarne aldrig komma i tillfälle att utse en enda af sina förtroendemän.

En talare på östgötabanken här framför mig yttrade, att jag icke hade någon grund för mina påståenden. Jag anförde dock, att i den sparbank, jag känner bäst till, har man afsatt en kassa för att användas till anmännytiga ändamål för framtiden, hvilken kassa, i stället för att vara en tillgång för sparbanken, blifvit en dess fordringsegare. Om en sådan sparbank blefve stäld på utredning, så vore det icke delegarne allenast som anmälde sig som fordringsegare för att taga del i tillgångarne, utan äfven denna kassa skulle anmäla sig som fordringsegare med sitt stora belopp. Jag nämnde äfven att, då en delegare yrkade att denna kassa skulle läggas till reservfonden, så nekades detta. Är icke detta ett bevis för att det icke alltid går riktigt till i sparbankerna, så vet jag icke hvad som skall anses vara orätt.

Sedan nu en föregående talare från Malmö yrkat återremiss, så förenar jag mig gerna deruti med honom. Vi kunna icke vänta oss att Medkammaren skall annat än bifalla Utskottets hemställan, men det skulle vara mig synnerligen kärt, om en opinionsyttring i frågan i motsatt riktning af denna Kammare blefve afgifven.

Herr Gumælius: Herr Talman! Här hafva under diskussionens lopp mot en eller annan särskild sparbank gjorts åtskilliga beskyllningar. Af dessa vill jag särskildt anmärka två. Den talare, som näst före mig hade ordet, sade att det fans en sparbank, som afsatt en särskild fond till framtida förfogande. Men, om jag rätt fattat hans yttrande, fans denna fond till, innan den nya sparbankslagen bestämde, huru med reservfonden borde förfaras. Det väcktes sedermera af en bland hufvudmännen förslag om, att denna särskilda fond skulle

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

sammanslås med reservfonden, men dertill vägrade hufvudmännen sitt bifall. Och så vidt jag kan förstå och om jag fattat saken rätt, så handlade de under dessa förhållanden deruti fullkomligt riktigt; ty det kunde icke vara meningen med lagen, att den skulle hafva retroaktivt verkan, och då fonden fans förut, så skulle den också bibehålla samma egenskap och användas till samma ändamål som förut.

Huruvida i den sparbank, han afsett, förekommit andra olämpliga förhållanden, har jag icke, endast på grund af hvad han här nu anfört, fullt klart för mig. Men jag vill emellertid, äfven om så skulle vara förhållandet, och om det vore bevisadt att mindre lämpliga förhållanden förekomme i någon särskild sparbank, icke anse detta vara skäl att förevita alla sparbanker i allmänhet att de skötas mindre lämpligt.

En annan talare, som också syntes syfta på ett bestämdt håll, sadé att han kände en sparbank, som mottog hundratusentals kronor i sänder till insättning och skötte dem som insättning på giroräkning och betalade 5 procent ränta. Om det förekommer ett sådant exempel i vårt land, så är det tvifvelsutan ett högst olämpligt tillväggångssätt. Jag tviflar icke på att det förekommit ett sådant exempel, eftersom han sagt det; men jag tviflar på att det förekommer två, och om det förekommer ett exempel, så är jag öfvertygad om att det finnes ett sätt att komma till rätta med en sådan sak, som vore helt enkelt, och det vore att underkasta den offentlighetens kontroll. Man bör icke säga blott att ett sådant exempel förekommer, utan att så eller så går det till på *det* stället; jag är öfvertygad att det skall vara nog att endast ställa en sådan sak inför offentligheten för att bringa den på sin rätta plats. Samme talare nämnde också om, huru en sparbank lagt sig till jernvägspapper och byggt jernvägar och lemnat penningar härför under sådana omständigheter, att eljest icke skulle funnits tillräckliga medel för jernvägens byggande. Han upplyste icke hvar denna bank var belägen, men förmodligen åsyftade han en bank, som på den tiden det af honom klandrade förfarande skulle egt rum skilde sig från flertalet af öfriga sparbanker — jag har måhända misstagit mig — jag tror emellertid att det var ett aktiebolag, som dref sparbanksrörelse. Jag har hört talas om ett sådant fall, der delegarne satte sig ihop och drefvo sparbanksrörelse; och det har funnits två eller tre sådana banker i vårt land. Denna bank har nu emellertid öfvergått i helt andra former. Om nu emellertid min förmodan var riktig och om denna bank utgjorde ett undantag från sparbanksorganisationen i vårt land i allmänhet, så bör väl sparbanksorganisationen i allmänhet icke läggas till last, hvad ett sådant på helt annat sätt organiseradt undantag må hafva förbrutit.

Jag vill tillåta mig uttala den mening, att 1875 års sparbankslag icke är fullt så genomtänkt, som den borde och under andra förhållanden kunde hafva varit. Det var beklagligt, att sparbankslagen kom före under de allra sista dagarne af 1875 års riksdag; den afgjordes blott ett par dagar före riksdagens slut. Jag har grundad anledning antaga att, om så icke varit förhållandet, skulle åtskilliga anmärknings hafva framkommit mot lagen, ehuru ingen nu var hugad för att söka åstadkomma några ändringar så nära slutet af riksdagen. Det förnäm-

sta den införde i afseende å kontrollen öfver sparbankerna var offentligheten. Jag tror att i det hänseendet lämpligare stadganden skulle kunna finnas än lagen bestämmer, då deri ålägges sparbankerna att afgifva direktionsberättelser till Konungens Befallningshafvande, som sedermera låter trycka dem i länskungörelserna. Detta var så till vida en försämring, som åtskilliga af de bättre sparbankerna förut sjelfva dragit försorg om en sådan publikation, men på ett lämpligare sätt. Men deremot var det åtskilliga sparbanker, synnerligen de mindre, som icke ville eller icke mäktade offentliggöra sina redogörelser, och dessa blifva nu tvungna att lemna sina redogörelser till Konungens Befallningshafvande för att få dem offentliggjorda; och det var otvifvelaktigt en stor fördel.

Det finnes deremot en annan bestämmelse i lagen, som jag icke är viss om är lika fördelaktig, nemligen bestämmelsen i fråga om reservfonden. — Hvad jag i det hänseendet anser torde komma att förefalla åtskilliga af herrarne, som yttrat sig i denna fråga, högst besynnerligt — jag klandrar denna bestämmelse, därför att den fordrar att sparbankerna skola hafva en högre reservfond, än som är behöfligt och nyttigt. Det är emellertid en särskild sida af saken, som icke torde vara skäl att i frågans nuvarande skick länge sysselsätta sig med.

Lag-Utskottet har tillstyrkt, att motionen icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd. Utskottet skulle kunnat såsom ett af de främsta skälen framhålla, att för närvarande finnes en bankkomité, som behandlar en del af hithörande frågor. Jag tror mig åtminstone känna till, att något af hvad som hör hit utgör föremål för denna komités behandling. Vidare kan Lag-Utskottet hafva haft anledning till sitt afstyrkande deri, att för närvarande en postsparbankkomité är tillsatt, som har till uppgift att utreda hithörande frågor. Att nu få en ytterligare tredje komité för sakens behandling torde kanske vara mindre lämpligt — det kan blifva trassligt nog ändå med de två kockar, som, utom Kongl. Maj:ts regering, redan hafva saken om hand. Och slutligen, då, efter hvad som blifvit upplyst, Första Kammaren godkänt utlåtandet, så ligger äfven deri ett skäl att icke för närvarande vidtaga någon åtgärd i saken.

Herr Talman! Jag anhåller om bifalltill Utskottets hemställan.

Herrar *Sven Andersson* i Plöninge och *A. F. Petersson* i Sibbarp instämde med Herr Gumælius.

Herr Ekenman: Det tyckes gå med Lag-Utskottet för dess välvilliga motivering i denna fråga på samma sätt som för någon tid sedan med ett annat Utskott, som också visade sig välvilligt genom sin motivering — det får uppbära klander för sin välvilja i stället för den påräknade tacksamheten. För egen del var jag icke heller med om motiveringen till utlåtandet, utan uttalade tvärt om inom Utskottet den mening, att motionen borde helt enkelt afslås såsom alldeles onödig, och särskildt kunde jag icke gilla att i "klämman" inflickades det der nu förekommande uttrycket "om erkännande af det i mycket behjertansvärda uti motionen". Ty under det jag erkänner sparbanks-

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

institutionens vigt och behjertansvärdhet, så kan jag icke göra samma erkännande i fråga om motionen, hvilken alls icke enligt min åsigt är till förmån för sparbanksinstitutionen. Jag nämner detta därför att jag vill undandraga mig all kontrovers med de herrar, hvilka bygga sin mening mot Utskottets utlåtande på hvad de förmena vara föreslaget i motiveringen.

En talare sade sig icke förstå, huru det kunde anses ligga någon fara för sparbanksinstitutionen i ett förslag, som är afsedt att trygga sparbankernas ställning. Ja, det är klart, att tryggandet af ställningen icke kan försvaga inrättningen. Men i den omständigheten, att man utkastar den förmodan att sparbankslagen är oduglig, att man söker framhålla ställningen såsom svag, så att ett omarbetande af gällande lag är nödig; deri ligger den af mig påvisade vådan för institutionen.

En annan talare har ordat mycket om de "snedsprång", såsom han behagade uttrycka sig, hvartill sparbanksstyrelserna skola hafva gjort sig skyldige, och bland åtskilligt i den vägen omnämnde han klandrande, hurusom flera sparbanksstyrelser höjt inlåningsräntan vida öfver hvad andra banker funnit lämpligt. Saken har i viss mån redan blifvit bemött af representanten från Örebro. Jag ber blott få tillägga, att för insättarne, som ju i allmänhet bestå af mindre bemedlade, hvilkas sparpenningar sparbankerna ju äro afsedda att uppsamla, det väl icke kan vara någon olycka att sparbankerna emottaga penningar mot hög ränta — men möjligtvis kan det anses för mindre fördelaktigt för de med sparbankerna konkurrerande andra bankinrättningarna.

Vidare sade samme talare, att sparbankerna kommit in på villovägar, då de köpt jernvägsobligationer och jernvägsaktier samt bokfört dem al pari. Hvad det påståendet angår, så vore det önskligt att det fullständigades genom upplysning om *hvar* detta skulle hafva skett. Ty det är en grav anmärkning mot sparbankerna, att de skola hafva bokfört dylika papper, som i allmänhet hafva lågt värde al pari — hafva de gjort det, så hafva de handlat otillbörligt. Derjemte skulle jag vilja veta, om sådant har skett *efter* tillkomsten af nu gällande 1875 års förordning om sparbanker.

Det förefaller mig egendomligt, att då, enligt hvad de statistiska uppgifterna i Lag-Utskottets utlåtande utvisa, samtliga sparbanksdelägares behållning och sparbankernas egna tillgångar, t. ex. år 1879, belöpte sig till omkring 146 millioner kronor, man likväl finner det så vådligt för sparbankernas säkerhet, att 3,79 procent af detta belopp utgöras af jernvägsobligationer, aktier och dylika papper. Det låter verkligen som om sparbankerna skulle hafva väsentligen och på ett för dessa banker oroande sätt bidragit till våra enskilda jernvägars byggande. Men när vi veta, att dertill åtgått 100-tals millioner kronor, så kan väl sparbankernas nyssnämnda lilla tillskott till detta byggnadskapital icke anses för annat än en obetydlighet.

Vidare bör man väl, innan man kommer fram med dylika påståenden om vådor och faror, hafva utredt huruvida dessa obligationer, aktier och andra värdepapper verkligen blifvit inköpta eller utan vidare lånta, eller huruvida icke fast hellre sparbankerna, då de försträckt

jernvägarne med lån, fått full och betryggande säkerhet därför; och i senare fallet måtte väl den omständigheten, att penningarne kommit jernvägarne till godo, icke i och för sig anses såsom en olycka.

Jag vill icke uppehålla Kammarens tid längre. Jag ber endast få tillägga, att, då Första Kammaren, enligt hvad jag nyss fick veta, i oförändradt skick antagit Lag-Utskottets utlåtande, en återremiss deraf icke kan vara af någon synnerlig verkan; och på detta ytterligare skäl hemställer jag om bifall till det föredragna utlåtandet.

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts)

Herr Lyttkens: Enligt min åsigt äro sparbankerna de mest människovänliga inrättningar på bankernas område, som finnas. Ändamålet med dem är att uppsamla de arbetande klassernas små besparingar, på det att dessa, eljest mången gång på ett olycksbringande sätt använda, må kunna göras till räntebärande kapital och sålunda bereda insättarne tillfälle att vidtaga åtgärder för betryggande aningen af framtida verksamhet eller utkomsten under ålderdomen.

Sparbanksväsendet i vårt land har isynnerhet under de senare åren tagit en ofantlig fart. Af de sifferuppgifter, Lag-Utskottet meddelat, framgår, att våra sparbankers verksamhet under år 1879 omfattade ett belopp af sammanlagdt närmare 149 millioner kronor. Men af dessa 149 millioner kronor är icke allt sådana medel, som egentligen äro af sparbanksnatur. De flesta sparbanksreglementen, jag haft tillfälle att se, innehålla det stadgande, att ingen insättare får hafva mera än 1,000 kronor till godo i banken. Men å andra sidan har jag också erfarit, att hos de flesta sparbanker, om hvilka jag har någon kännedom, detta stadgande endast varit en död bokstaf; de mottaga långt större och i många fall ganska betydliga belopp samt bedriva dermed ut- och inlåningsrörelse. Det ligger intet ondt i detta, och för min del skulle jag icke säga något derom, såvida man icke under diskussionen så starkt framhållit, att man icke borde åstadkomma en sparbankslagstiftning som gjorde det svårt att få personer, som ville åtaga sig att vara ledamöter i en sparbanksstyrelse. Jag vågar dock påstå, att det just är den nuvarande lagstiftningen som gör att hvar och en, som känner den fara en ledamot i en sådan direktion löper, drager sig för att ingå i styrelsen. Under hvilken lag står nemligen sparbanksstyrelsen? Icke under aktiebolagslagen, der delägarnes ansvarighet är begränsad till det af dem insatta kapitalet. Icke heller under lagen om privatbankerna, hvilken lag bestämmer en solidarisk ansvarighet för intressenterna. Enligt min åsigt utgör sparbanksdirektionen en förening af personer, som drifver bankrörelse och därför bär hela ansvaret. Det är detta som åstadkommer svårigheten att erhålla styrelseledamöter, men ingalunda en kontroll öfver sparbanksinrättningen, ty ingen redbar människa vill undandraga sig en sådan kontroll.

Herr Gumælius har nämnt, att det finnes redan tillsatt en bankkomité och att denna skulle taga frågan om sparbankerna jemväl om hand. Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten derpå, att berörda komité icke har något att göra med sparbankerna. Komitén har nemligen af Kongl. Maj:t erhållit uppdrag att behandla frågor rörande

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

allenast de öfriga bankerna och särskildt delegarnes i privatbankerna ansvarighet i förhållande till den stora allmänheten, så att hon erhåller större säkerhet mot förskingring af i bankerna insatta medel, och delegarnes ansvarighet blir i lag närmare bestämd. Detta är allt som bankkomitén har att befatta sig med, men komitén har icke alls att göra med sparbankerna. Det är af innersta öfvertygelse, i sparbankernas eget intresse och för att dessa inrättningar må blifva allt verksammare och verksammare som man anser nödigt att erhålla en lagstiftning, som tydligt och närmare reglerar inbördes förhållandet mellan en sparbanks principaler, styrelse och insättare.

En talare här bakom mig, som ifrigt försvarat det nuvarande tillståndet, har sagt, att det icke är så farligt, om 3,79 procent af sparbanksmedel äro placerade i jernvägsobligationer, aktier eller dylika värdepapper. Ja, om detta belopp vore jemnt fördeladt på alla sparbankerna i riket, så vore det icke så vådligt, men troligtvis är förhållandet det, att summan är fördelad blott på några få banker, och i så fall är risken för dessa för stor i förhållande till deras reservfond. Dessutom, mine Herrar, är denna summa icke så obetydlig, ty den utgör ett belopp af 5,840,000 kronor. Jag har icke tagit kännedom om alla sparbankers räkenskaper, så att jag kan veta, huru denna summa är fördelad å sparbankerna i riket, men jag vet att det finnes sparbanker, som hafva en stor del af allmänhetens medel bundna i dylika svårt säljbara papper. Jag tror därför att en lagstiftning är behöflig såväl i afseende härå som ock för att genom lag närmare bestämma förhållandet mellan en sparbanks principaler och styrelse och åstadkomma en verksam kontroll öfver dessa utmärkta inrättningar, så att icke styrelsen ensam står risken för allt hvad som sker.

Ehuru en återremiss för närvarande icke kan medföra den ringaste verkan, anser jag dock att Kammarén bör fatta ett sådant beslut för att derigenom uttala en opinionsyttring. Jag anhåller således om ärendets återförvisande till Utskottet.

Häruti instämde Herrar *L. J. Larsson* i Tranhult och *J. Anderson* i Tenhult.

Herr Herslow: Jag har blott begärt ordet för att besvara ett par frågor, som direkt blifvit ställda till mig af min ärade vän på örebrobanken.

Han sade att det omöjligt kan vara mera än en enda sparbank, som, enligt hvad talaren på malmöbanken yttrade, mottog till insättning 100,000 kronor. Jag vet åtminstone två sparbanker, som mottagit ännu större belopp; och jag tror att större delen af sparbankerna i riket, om de också icke mottaga 100,000 kronor, dock taga mo mycket betydliga belopp i förhållande till hvad ursprungligen mep sparbankerna afsedts.

Herr Lyttkens har upplyst, att i vissa sparbanksreglementen förekommer bestämmelse i afseende å det belopp, som får i sparbanken insättas. Det är dock möjligt, såsom han äfven sjelf anmärkte, att denna bestämmelse, enligt hvilken ingen får insätta på en gång mera

än 100 kronor och ingen sparbanksbok får lyda å högre belopp än tillsammans 1000 kronor, är en död bokstaf, och jag tror mig kunna påstå, att i de allra flesta och allra största sparbankerna dylika tränga begränsningar, fastän de finnas i reglementet, längesedan betraktas och behandlas såsom föråldrade, af tidsandan utplånade bestämmelser.

Herr Gumælius ifrågasatte vidare huruvida, när jag talade om en del sparbankers sätt att sköta sin in- och utlåningsrörelse och be- tecknande det såsom emot deras väl och deras uppgift stridande, jag icke talade om en tid, som ligger bakom den nu gällande sparbanks- lagens stiftande. Jag känner visserligen ett eklatant exempel från denna tid, och jag tror och hoppas att i detalj åtminstone är detta exempel ännu oefterliknadt i senare tider; men det finnes flera spar- banker, som utlånat medel under form af jernväglån mot ingalunda fullt betryggande säkerheter. Jag vet vidare att, när efter ingången af år 1881 sparbankerna icke längre kunde disponera fritt öfver sina re- servfonder, utan tvingats att låta dem växa, så eluderade åtminstone en sparbank detta stadgande derigenom, att den nedsatte räntan på sina jernväglån högst betydligt. Dessa lån gingo förut med samma ränta, som sparbankens öfriga låntagare erlade; men nu nedsattes den räntan, förmodligen emedan man hade större sympatier för jernvägens framgång än för tillväxten i den egna reservfonden.

Det är icke skäl, att när alla vilja främja en sak, som också är viktig och god, och alla äro angelägna om att denna sak skall blifva betryggad i sin utveckling, helt och hållet tillbakavisa förslaget att se till om ej fullgoda åtgärder kunna vidtagas till dess betryggande. Men detta skulle ske genom att bifalla Utskottets hemställan. Vi hafva en komité nedsatt, som skall pröfva ett visst slag af sparbankssyste- met, nemligen postsparbankerna. Jag hade tänkt mig, att denna komité skulle kunna få i uppdrag, att framlägga förslag jemväl till ändringar i sparbankslagen. Det vore enligt min tanke högst önsk- värdt om postsparbanker komme till stånd i vårt land, men detta sker icke, såvida icke dessa sparbanker ställas i samband med de nu- varande sparbankerna. Först då skall postsparbanksinstitutionen, hvilken antagligen blir en väl kontrollerad inrättning, blifva till fak- tiskt gagn, och den kontroll, som derstädes finnes, kan kanske i lämp- lig form utsträckas till de öfriga sparbankerna.

I likhet med den siste talaren inser jag fullkomligt att en åter- remiss af detta betänkande nu efter Första Kammarens afslag icke di- rekt inverkar på ärendets afgörande, emedan något praktiskt resultat af ett sådant beslut i år icke kan följa; men en återremiss kan dock leda till något, hvartill många gånger ett beslut af denna Kammare gent emot ett motsatt beslut af den Första Kammaren fört, nemligen dertill att regeringen känner sig uppmanad att taga frågan i sin hand; och då är icke så litet vunnet. Regeringen kan, såsom jag nämnde, helt enkelt öfverlemna frågan till pröfning åt någon af de redan ar- betande två komitéerna. En sådan åtgärd kan omöjligen medföra någon våda för sparbankernas kredit, såsom man har velat påstå. Då skulle man ju lika gerna kunna påstå, att regeringens åtgärd att till-

*Om för-
ändrad lag-
stiftning an-
gående spar-
banker.
(Forts.)*

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

sätta en komité för att pröfva huruvida någon förändring kan behöfvas i vår riks- och privatbankslagstiftning har i någon mån skadat privatbankernas intressen eller satt riksbankens kredit i fara. Jag vidhåller mitt yrkande om återremiss af detta betänkande.

Herr Sven Nilsson: Jag kan för min del icke få riktigt klart för mig betydelsen af den diskussion, som uppstått med anledning af detta Lag-Utskottets betänkande.

Af alla de talare, som uppträdt och klandrat den gällande förordningen för sparbankerna, har ingen enda kunnat framdraga några olägenheter, som genom densamma inträffat. Man har visserligen påstått, att man genom densamma icke hade någon säkerhet för att i sparbanksstyrelserna alltid insattes lämpliga personer, att bestämmelsen om den grundfond, der skall finnas, kan kringgås, att revisorerne sakna föreskrift om huru revisionen skall försiggå m. m., men ingen har likväl kunnat bevisa, att några olyckor derigenom verkligen uppstått. Alla talare, som uppträdt här i dag i frågan, hafva tvärt om sagt motsatsen. Bland dessa talare har en klandrat att i dessa sparbanker till insättning emottages mera än 1,000 kronor på en bok, och tillagt att sparbanker finnas, som emottagit på en gång, för insättning uti en bok, 100,000 kronor. Men detta förhållande visar ju att våra sparbanker, huru klanderligt de enligt dessa talares åsichter skötas, dock åtnjuta ett mycket stort förtroende hos den allmänhet, som begagnar dem, och i Lag-Utskottets betänkande är detta ännu tydligare ådagalagt derigenom, att i rikets sparbanker insatts öfver 146 millioner kronor. Här af framgår ännu tydligare det stora förtroende, som svenska folket hyser för dessa sparbanker under den nuvarande lagstiftningen. För min del har jag trott att, om man faktiskt skulle visa att olägenheter äro förenade med den nuvarande sparbankslagstiftningen, borde man kunna framdraga åtminstone något exempel på, att dessa olägenheter uppstått, och att förluster derigenom tillskyndats personer, som gjort insättningar i någon sparbank. Ingen har likväl kunnat visa något sådant och, intill dess man kan göra det, tror jag icke det kan vara skäl att klandra sparbankslagen, som har visat sig vara god och fullt värd det förtroende, folket för densamma hyser. Jag tror snarare, att vi böra öfverlemna till insättarne och sparbanksdelegarne sjelfva att ordna sina sparbanksreglementen som de önska, således motsatsen af hvad man här ifrågasatt.

Man säger visserligen, att insättarne icke kunna, eller bry sig icke om, att sätta sig in uti dessa saker, men, då i hvarje sparbanksbok finnes ett utdrag af sparbankens reglemente, kan man vara säker om att hvarje insättare eller deras målsmän, som kunna läsa, icke underlåta att genomläsa reglementet, och finna de då i detta reglemente något fel, eller sådant stadgande, som kan lända insättaren till skada, är det en pligt såväl mot honom sjelf som mot andra insättare att söka få reglementet i den delen ändradt, eller också uttaga insättningarne i sparbanken, som är det verksammaste medel för att åstadkomma åsyftad rättelse.

Såväl vid detta som föregående tillfällen, då jag hört sparbankslagen diskuteras, kan jag icke neka till att jag spårat en antydan om att våra sparbanker kommit att trampa på ömtåliga liktornar, och dessa liktornar finnas hos våra privatbanker. Jag har nemligen mer än en gång hört omtalas, att sparbankerna i riket taga emot för stora penningeinsättningar och växa för mycket, samt till och med någon gång att de allt för mycket skulle inkräkta på privatbankernas affärsrörelse. För min del anser jag det vara ett lyckligt förhållande, om kapitalbildningen på landsbygden allt mer och mer kan hopa sig, i synnerhet hos sparbankerna, hvilka äro nästan de enda låneinrättningar, utom hypoteksbanken, der landtbrukarne, och i synnerhet de mindre landtbrukarne, kunna erhålla lån, med hvilka de kunna vara tillfreds. Privatbankerna lemna endast ut lån på kortare amorteringstid. Jordbrukarne behöfva deremot få lån på längre tid, och med fördelaktigare amorteringsvilkor. Om sparbankerna icke under senare åren varit i tillfälle att på ett tillfredsställande sätt bistå jordbrukarne med lån, skulle nog den ekonomiska ställningen i landet varit svårare, än någon kunnat föreställa sig. Det är derföre jag tror att dessa sparbanker äro nyttiga och välsignelsebringande för landet, och att det är bättre att kapitalet icke så mycket strömmar in i privatbankerna, utan stannar hos sparbankerna, hvarföre vi böra vara varsamma med lagstiftningen om desamma. Jag fruktar att man möjligen genom stiftande af en ny lag för sparbankerna skulle, till fördel för privatbankerna, snärja in dessa sparbanker genom en mängd bestämmelser, som vore svåra att tillämpa, hvarigenom man skulle få svårt att få pålitliga män att sköta dem, till skada för såväl insättare som lånebehöfvande, och då de ärade talarne, som önskat få en opinionsyttring i det syfte de uttalat, icke kunnat visa, att några olyckor inträffat för insättarne i sparbankerna genom nuvarande sparbankslagstiftning, skulle det verkligen förundra mig, om Kammaren nu ville framkalla en sådan opinionsyttring till fördel för deras syfte, genom en återremiss af betänkanDET.

Jag yrkar för min del bifall till Utskottets hemställan.

Herrar *A. Hansson, Magnusson, O. Andersson* i Lyckorna, *As-sarsson, Olof Jonsson* och *And. Nilsson* instämde med Herr Sven Nilsson.

Herr Gumælius: Det har af ett par föregående talare uttalats några anmärkningar emot hvad jag sade, då jag sist hade ordet och detta föranleder mig att svara dem med några ord.

Talaren på göteborgsbanken uppgaf, att bankkomitén icke hade i uppdrag att behandla denna fråga. Jag vill minnas att mina ord, förra gången jag yttrade mig, föllo sig så, att jag trodde det bankkomitén befattade sig med åtminstone någon del af den fråga, som står omtalad i detta betänkande. Att icke bankkomitén befattar sig med sparbanksfrågor i allmänhet, vet jag nog, men jag trodde mig hafva erfarenhet af att komitén icke lemnat den med frågan om sparbanker nära beslägtade frågan om folkbanker alldeles ur sigte

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

och det var derpå jag syftade. Den komité, som vi veta har att göra med sparbanksfrågor, är postsparbankskomitén och den lärer väl icke kunna undgå att inlåta sig på nu gällande sparbanksförhållandena och lagstiftningen för dem, då den skall utarbete sitt förslag.

Den ärade talaren på malmöbanken lemnade nu några ytterligare upplysningar, tyvärr äfven nu alltför otydliga — om det jernvägsobligations-låneförhållande, hvarom han förut yttrat sig. Jag ber med anledning deraf ännu en gång få upprepa att, om man känner och så väl känner en dylik oregelbundenhet i lånetransaktionerna vid en sparbank, att man vill begagna sig deraf såsom skäl under en diskussion, är det origtigt att icke draga fram den i klart ljus och låta den komma till offentligheten; detta är i så fall det rätta korrektivet.

Samme talare upplyste äfven att i ett särskildt fall, som han icke heller ville angifva, skulle det hafva händt, att sedan man nu icke längre fick afsätta några medel för särskilda ändamål, så skulle man, för att hindra reservfondens ökning, hafva nedsatt räntan på medel, utlånade till en jernväg; men han upplyste icke under hvilken tid detta förfarings sätt egt rum. Jag har för min del haft att göra med en sparbank under en följd af år och lemnade densamma först under föregående år. I den banken förekommo tillfällen, då vi voro nödsakade att sätta ned räntan på en del lån; men till den åtgärden voro hvarken lokala eller personliga skäl anledning. Skälen behöfva dock icke döljas på minsta vis, ty förhållandet var att räntan på lån i allmänhet gick ned. Har räntan på det jernvägslån, han angaf, nedsatts af skäl, som icke äro moraliskt rigtiga, så bör han hålla fram det skälet; men kan det icke sägas bestämdt, att så varit förhållandet, så bör icke den omständigheten framhållas såsom ett skäl i diskussionen.

Han yttrade slutligen, för att precisera hvad han förut sagt, att det icke var blott en bank, som upptog mera än 100,000 kronor på en gång i insättningar; han visste flere än en bank, som gjorde detta. Jag tillät mig säga, att om det vore någon sparbank som gjorde det, om det funnes någon sparbank, som upptog mer än 100,000 kronor i insättning på en gång och begagnade penningarne såsom giromedel — och jag ville tro på hans ord — så stode det exemplet enstaka.

Det var dessa tre olika saker, hvilka han förut omnämnde, som jag kombinerade för hans räkning. Nu har han sedan i sin replik sagt, att det om mer än en sparbank gäller att den mottager öfver 100,000 kronor på en gång, men han yttrade icke något om de begge andra omständigheterna voro förenade, nemligen om medlen blifva behandlade såsom giromedel och draga 5 procents ränta. Och derpå beror mycket. Om nu också en och annan af Kammarens ledamöter kan lemna upplysning om att på något särskildt ställe förekommit oegentligheter, som kunde göra en omarbetning af gällande förordning angående sparbankerna behöflig, så få vi dock icke förbise en annan omständighet, nemligen den, att det är svårt att så skriva en lag, att den passar både för de sparbanker, som hafva flera millioner kronor att förvalta, såsom förhållandet är med de i de större städerna belägna, och för de sparbanker, som icke hafva större belopp om hand

än tio, femton à tjugutusen kronor. Då är det bättre att reglementera efter särskilda lokala och ekonomiska förhållanden; ty om samtliga stadganden göras efter *en* läst, blir följden den, att de icke passa för någon bank. Jag har förut, då sparbanksfrågan varit före i Riksdagen, varnat emot för mycket reglementerande rörande sparbankerna, fullkomligt öfvertygad som jag varit och fortfarande är, att sådant mera är egnadt att skada än gagna den sak, som vi ju alla vilja väl.

Om förändrad lagstiftning angående sparbanker.
(Forts.)

Herr Herslow: Herr Talman! Jag vill endast här till Kammarens protokoll hafva antecknade den protest och den förklaring, att det till sist kommer att blifva ganska obehagligt att taga till ordet i denna Kammare, så vidt hvarje yttrande skall pröfvas icke efter hvad det i sak innebär, utan efter de förstuckna afsigter och biintressen, som man der bakom anser sig berättigad att förutsätta och söka uppleta. Denna protest vänder jag mot den talare på skånebanken, som senast hade ordet; och jag vill säga honom, att så pass kände jag redan denna här utbildade taktik, att jag endast högst ogerna ville taga ordet i denna fråga, emedan jag just väntade mig dylika ord; det är endast emedan jag dertill blifvit lifligt uppmanad som jag yttrat mig. Hvad hans argumentation i sak beträffar, har jag derom intet att yttra. Ty han utgick dervid uteslutande från synpunkten af *låntagarnes* intresse, under det att det är ur synpunkten af *insättarnes* bästa, som jag ansett mig böra yrka på en revision af vår nuvarande sparbankslagstiftning.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.